

Stenografični zapisnik

jednajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 17. februarja 1898.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela in deželnega glavarja namestnik baron Leopold Liechtenberg. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Karol Luckmann in baron Friderik Rechbach. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dné 15. februarja 1898.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče razne zgradbe v deželni blaznici na Studencu in dovolitev ustanove za izobrazbo enega zdravnika v psihiatriji.
4. Priloga 63. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za preložitve in razširjavo deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka v skladovnem okraju Mokronoškem med km 17.5 in Mokronogom, z dotičnim načrtom zakona.
5. Priloga 61. Poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe kranjske za podporo k ustanovitvi in vzdrževanju gospodinjske šole v Ljubljani, in o dotični prošnji društva gospodinjske šole za podporo.
6. Priloga 64. Poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona o nekaterih občinskih taksah v okolišu mestne občine Ljubljana (k prilogi 50.).
7. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o § 6. (Občila).

Stenographischer Bericht

der eilften Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 17. Februar 1898.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela und Landeshauptmann-Stellvertreter Leopold Freiherr v. Liechtenberg. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirks-Commissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Karl Luckmann und Friedrich Freiherr von Rechbach. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der X. Landtags-Sitzung vom 15. Februar 1898.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 62. Bericht des Landesausschusses, betreffend verschiedene Bauführungen in der Landesirrenanstalt zu Studenz und Bewilligung eines Stipendiums zur Ausbildung eines Arztes in der Psychiatrie.
4. Beilage 63. Bericht des Landesausschusses, womit das Project für die Umlegung und Verbreiterung der Radna-Rassenfuß-Großlader Landesstraße im Concurrrenzbezirke Rassenfuß zwischen km 17.5 und Rassenfuß sammt dem einschlägigen Gesekentwurf vorgelegt wird.
5. Beilage 61. Bericht des Finanzausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain um Subvention zur Gründung und Erhaltung der Haushaltungsschule in Laibach, und über die diesbezügliche Petition des Vereines „gospodinjska šola“ um Subvention.
6. Beilage 64. Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesekentwurf, betreffend einige Gemeindetagen im Gebiete der Stadtgemeinde Laibach (zur Beilage 50).
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar über § 6 (Communicationsmittel).

8. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:
- a) zdravstvenega zastopa za okrožje Vipavsko gledé podpore za zgradbo okrožne bolnice;
 - b) županstva občine Sv. Križ pri Kostanjevici za uravnavo Krke;
 - c) več posestnikov iz Kostanjevice za uravnavo Krke;
 - d) več posestnikov iz Zameškega in Drame za uravnavo Krke;
 - e) županstva občine Dvor za podporo vsled škode po toči;
 - f) prostovoljnega gasilnega društva v Selcih nad Škofjokloko za podporo;
 - g) Grilc Janeza iz Klenika pri Vačah za primerno odškodnino za znamenito izkopino;
 - h) letoviškega društva na Bledu za odstop hipotekarne prednosti deželne terjatve za hranilnično posojilno terjatev;
 - i) županstva v Selcih za podporo za popravo dveh cestá.
9. Ustno poročilo upravnega odseka v zadevi razdružitve selske občine Bled v samostojni občini Bled in Ribno (k prilogi 9.) in o dotičnih prošnjah faranov iz Bohinjske Bele in vasi Rečice
10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnjah županstev občine Tržišče, Šent-Rupert in Mirna za podporo za zgradbo občinskih mostov čez novouravnano Mirno.

Začetek seje ob 10. uri 15 minut dopoldne.

8. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:
- a) der Sanitätsvertretung für den Wippacher District um Subvention für den Bau eines Districtspitales;
 - b) des Gemeindeamtes Hl. Kreuz bei Landstraß um Regulierung der Gurf;
 - c) mehrerer Besitzer von Landstraß um Regulierung der Gurf;
 - d) mehrerer Besitzer von Zameško und Drama um Regulierung der Gurf;
 - e) des Gemeindeamtes in Johannisthal um Subvention infolge des Hagelschadens;
 - f) der freiwilligen Feuerwehr in Selzach ob Bischofsdorf um Subvention;
 - g) Grilc Johann von Klenik bei Waitsch um eine angemessene Entschädigung für ein interessantes Grundstück;
 - h) des Curvereines in Beldeß um Sachweicheung bezüglich der Landesförderung zu Gunsten einer Sparcasse Darlehensforderung;
 - i) des Gemeindeamtes in Selzach um Subvention zur Herstellung zweier Straßen.
9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Beldeß in die selbständigen Gemeinden Beldeß und Reifen (zur Beilage 9) und über die betreffenden Petitionen der Pfarrinassen von Wochener-Bellach und der Ortschaft Reischitz.
10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petitionen der Gemeindeämter Tržišče, St. Ruprecht und Neubegg um Subvention behufs Herstellung von Gemeindebrücken über die neuregulirte Neuring.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Proglāšam sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dné 15. februarija 1898.

1. Lesung des Protokolls der X. Landtagsitzung vom 15. Februar 1898.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik X. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der X. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznanjam, da je gospod poslanec baron Rechbach se opravičil, da se zaradi bolezni ne udeležuje današnje seje.

Izročene so sledeče peticije:

Gospod poslanec Jelovšek izroča prošnjo župansteven Gorenji Logatec, Rovte in Hotederšica, da se razveljavi sklep cestnega odbora Logškega zaradi naprave nove ceste iz Rakeka v Spodnji Logatec.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik izroča sledeči prošnji:

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani prosi, da se sklone resolucija gledé odprave mlinarskega obrata z Ogrsko.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Stadtgemeinde Radmannsdorf bittet um Förderung der Erbauung der von Lees nach Neumarkt projectirten Bahn, Einschaltung einer Station für die Stadt Rad-

mannsdorf in dieselbe und Festhaltung der Loiblinie als Karavanenbahn.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izroča prošnjo županstva Studenec za uvrstitev okrajne ceste Studenec-Ljubljana med deželne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Modic izroča prošnjo davčne občine Hrenovice-Goriče za izločitev iz Senožškega in pridelitev Postojnskemu davčnemu in sodnemu okraju.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Schweiger izroča prošnjo več posestnikov iz Preloke za podporo vsled škode po toči.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

3. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče razne zgradbe v deželni blaznici na Studencu in dovolitev ustanove za izobrazbo enega zdravnika v psihiatriji.

3. Beilage 62. Bericht des Landesauschusses, betreffend verschiedene Bauführungen in der Landesirrenanstalt zu Studenz und Bewilligung eines Stipendiums zur Ausbildung eines Arztes in der Psychiatrie.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 63. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za preložitve in razširjavo deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka v skladovnem okraju Mokronoškem med km 17.5 in Mokronogom, z dotičnim načrtom zakona.

4. Beilage 63. Bericht des Landesauschusses, womit das Project für die Umlegung und Verbreiterung der Radna-Rassenfuß-Großlader Landesstraße im Concurrrenzbezirke Rassenfuß zwischen km 17.5 und Rassenfuß sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe vorgelegt wird.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Preidimo k točki:

5. Priloga 61. Poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe Kranjske za podporo k ustanovitvi in vzdrževanju gospodinjske šole v Ljubljani, in o dotični prošnji društva gospodinjske šole za podporo.

5. Beilage 61. Bericht des Finanzausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain um Subvention zur Gründung und Erhaltung der Haushaltungsschule in Laibach, und über die diesbezügliche Petition des Vereines „gospodinjska šola“ um Subvention.

Poročevalec Povše:

Visoki deželni zbor!

Po sklepu finančnega odseka natisnilo se je poročilo o posvetovanju, katero se je vršilo v finančnem odseku o prošnji, katero je podala c. kr. kmetijska družba Kranjska, in v kateri prosi podporo toliko k ustanovitvi, kakor tudi k vzdrževanju nameravane gospodinjske šole.

V občem zboru kmetijske družbe stavljal se je namreč nasvet, da naj bi kmetijska družba proslavila 50letnico vladanja našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I. s tem, da ustanovi gospodinjsko šolo, v kateri naj bi se kmetskih starišev deklice vzgajale in poučevale v raznih strokah gospodinjskih, kakoršne so jim potrebne, da postanejo vešče in zmožne gospodinje, ki zamorejo z razumom voditi kmetski dom.

Kmetijska družba je po svojem glavnem odboru ta sklep občnega zbora prijavila visokemu poljedelskemu ministerstvu, ki je v dopisu svojem toplo pozdravila to misel in se izrazilo naklonjenim toliko ustanovitev, kakor tudi vzdrževanje tega zavoda podpirati. Svojo naklonjenost je visoko ministerstvo dejansko pokazalo že prej, predno je stavljal glavni odbor kmetijske družbe dotično svojo prošnjo s tem, da je izreklo, da je pripravljeno, dati posebne stipendije, da se izurijo za gospodinjsko šolo potrebne učiteljske moči na zavodih enakih, kakor se nahajajo deloma na Moravskem in Češkem in v inozemstvu na Nemškem, in da je v ta namen privolilo svoto 400 gld., da se zamoreta dve učiteljici poslati na dotične zavode, da si ogledate celo ondotno gospodinjstvo.

Ko se je pridobila naklonjenost visokega poljedelskega ministerstva, se je obrnil glavni odbor kmetijske družbe sedaj tudi do visokega deželnega zbora z udano prošnjo, da tudi visokoisti podpirati izvoli to nameravano gospodinjsko šolo v korist kmetijstvu in izobražbi deklic kmetskih za njih gospodinski poklic.

Ko se je zaznalo, da hoče kmetijska družba napraviti tak zavod, došla mu je ponudba od zavoda Marijanišče, ako ne bi hotela kmetijska družba tam napraviti ta zavod in to ponudbo je glavni odbor kmetijske družbe tudi sprejel. Tajnik oziroma ravnatelj kmetijske družbe je tam vse potrebno ogledal in se prepričal, da je sveta zadosti in kmetija že tolika, da bi se zamogel z uspehom dajati kmetskim gojenkam praktični pouk.

Gotovo je in ne dá se prikrivati, da bo s tem mogoče, kmalu in s primerno malimi cenami doseči smoter gospodinjske šole, ko bi nasprotno, ako bi glavni odbor drugod moral kupiti dotični svet z zemljišči in dotičnimi prostori, v katerih bi mogle stanovati gojenke gospodinjske šole in učiteljice, sploh učiteljsko osebje, to dokaj tisočakov stalo. Pri najboljši volji pa bi deželi ne bilo mogoče, spuščati se v prispevek veliko tisoč goldinarjev k ustanovnim stroškom in tudi visoko poljedelsko ministerstvo se je naravnost izreklo, da mu je ljubše, plačati višje letne vzdrževalne stroške, kakor pa naenkrat veliko ustanovno svoto.

Navajam, da je ministerstvo, oziroma da je sekcijski šef Oser omenil tudi, da bi bilo želeti, da bi se več takih zavodov v deželi ustanovilo, ter se izjavil, ako bi bili uspehi te prve naprave povoljni, da bi ministerstvo rado podpiralo ustanovitve gospodinskih šol tudi po drugih krajih dežele.

Častiti gospodje poslanci ste dobili tako poročilo, kakor tudi začasna pravila te gospodinjske šole in stroškovnik ali proračun ustanovnih in vzdrževalnih stroškov tiskan, tako da sem gledé tega oproščen vse stvari obširneje pojasnjevati. Iz proračuna je razvidno, da se bo zamoglo izhajati s svoto 2254 gld. ustanovnih stroškov in ako primerjamo to in pomislimo, da odpade cela velika svota za nakup toliko zemljišča, kakor tudi hiše, moramo priznavati, da je glavni odbor kmetijske šole pravo pogodil, ako je sklenil dogovor z zavodom „Marijanišče“.

Gledé rednih letnih stroškov omenjam samo, da je za najemščino hiše pač mala svota 500 gld., ki se zahteva, osobito če se upošteva, da bo gospodarstvo ali kmetijstvo zavoda „Marijanišče“ več ali manj nadlegovano, ker bo moralo služiti v to, da se gojenke gospodinjske šole vadijo v vseh tistih strokah gospodinjstva, oziroma živinoreje, katere bodo pozneje na svojem domu potrebovale, torej v maslarstvu, mlekarstvu, zelenjadoreji itd. Za vse to je svota 500 gld. na leto pač jako malo. Dalje je svota 1000 gld. določena za notranjo opravo in sestre, katerim se bo poveril pouk in vzgoja v praktičnih gospodinskih strokah.

Da se je glavni odbor kmetijske družbe odločil za sedaj, da se poskus napravi v Ljubljani, uzrok je to, da imamo pri kmetijski družbi več strokovno izobraženih moči, tajnika in adjunkta, ki sta oba višjo kmetijsko šolo dovršila in sta usposobljena za kmetijski pouk, in zato bo manj težkoč gledé pouka v raznih strokah kmetijstva, zlasti živinoreje. Dalje se je hišni zdravnik ponudil, da daje

deklicam pouk v hišni higijeni, kar je prav, kajti priznavati se mora, da se po kmetih malo stori za zdravje v hiši, in ravno tako se je c. kr. okrajni živinozdravnik ponudil, da bo kmetske deklice poučeval o prvi pomoči pri živinskih boleznih in da bo napravil nekako enciklopedično navodilo o dotičnih zdravilih.

Gledé drugih sil navajam le, v kolikor sem poučen, da je prva oseba, sestra, ki bo voditeljica in ki bo poučevala nekako bolj v ponavljanje tudi računstvo, lep opis, branje itd., izprašana učiteljica za meščanske šole in druga sestra je pa že sedaj gospodinja, ki že tam vodi gospodinjstvo in o kateri se je ravnatelj kmetijske družbe izrekel, da je spretna in vešča v kmetijstvu, in ako bo še šla s podporo visokega poljedelskega ministerstva na enake zavode, kakor obstojé v Moravi, na Češkem in Nemškem, da se tam, kakor veli in želi visoko ministerstvo, izobražuje in popolni svoje znanstvo, je pričakovati, da bo potem popolnoma vešča v tej stroki, namreč v gospodinjstvu.

Velike važnosti bi bila pri nas umna zelenjadoreja in bi se zelo v kuhinji pomagalo ter zboljšale bi se razmere gledé hrane delavskih ljudi pri kmetiji kakor tudi kmetske rodbine same, ako se bo gojila zelenjadoreja po vzgledu drugih dežel in pokrajin v večji meri, kakor se to sedaj godi, kajti zelenjad je zdrava prikuha in ne dá se tajiti, da je sedaj v tem oziru pri nas malo izbire. Če človek po drugih kronovinah pogleda, vidi, da ima vsaka dobra gospodinja obširen vrt, v katerem ima zelenjad za vse poletje, pri nas se pa k večjemu spomladi sadí malo solate in kadar gre ta v cvetje, je navada, da po leti ni nič zelenjadi pri hiši.

Iz vseh teh razlogov, ko je visoki zbor sprevidel namen te gospodinske šole in sprevidel, kako se imajo učenke vzgajati, kdo ima vodstvo — da je namreč v njem zastopana visoka vlada, deželni odbor in kmetijska družba kot ustanoviteljica — dalje kdo bo imel strokovno vodstvo v rokah — namreč dotični uradnik kmetijske družbe, kateremu se bo tudi voditeljica sestra morala pokoriti gledé vsebine predmetov, v katerih se bodo deklice poučevale — ko je nadalje sprevidel določbe gledé internata in dnevi red, iz katerega je razvidno, da se bo v prvi vrsti važnost polagala na praktično izvežbanost in da se bo teoretični pouk imel vršiti le nekaj ur, zlasti večernih ur, v kolikor je namreč treba, da si deklice vendar le pridobé tudi nekoliko teoretičnega znanja —, iz vsega tega je razvidno, da bo zavod vsekako mogel služiti v prospeh in korist kmetskim rodbinam in v vzgojo dobrih kmetskih gospodinj, katerih je žal doslej pomanjkalo v deželi.

Na podlagi tega je bil finančni odsek mnenja, da je prav, ako nasvetuje visokemu deželnemu zboru, da se za to gospodinsko šolo dovoli podpora kolikor za ustanovitev, kakor tudi za vzdrževanje, seveda pa tudi priporoča, da naj se glavni odbor kmetijske družbe dogovori s posebno pogodbo z zavodom „Marijanišče“, v kateri naj se natančno

določi razmerje med predsedništvom tega zavoda in kmetijsko družbo, da se bo potem praksa redno in nekaljeno mogla vršiti, tako kakor je potreba, da se bodo deklice popolnoma dobro izvežbale.

Ob enem je finančni odsek mnenja, da naj bi se deželnemu odboru naročilo, skrbeti za to, da dobi vsako leto poročilo o delovanju te šole ter ga predloži deželnemu zboru, da bo visoki zbor, ko bo imel sklepati o dotičnem postavku vsakoletnega prispevka za vzdrževanje šole, imel v rokah tudi izkaz o uspehih tega zavoda iz katerega se bo mogel prepričati, ali je deželna podpora tudi res opravičena.

Priporočam torej predloge finančnega odseka, ki se glasé:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. C. kr. kmetijski družbi Kranjski zagotovi se, ako ustanovi tak zavod in dokaže, da so ji zagotovljena toliko k ustanovi, kakor tudi k vzdrževanju potrebna sredstva, ustanovni prispevek 1000 gld. in za vzdrževanje vsakoletna podpora 1000 gld.

2. Deželnemu odboru se naroča, da pozivlja glavni odbor c. kr. kmetijske družbe, da sklene natančno pogodbo z vodstvom zavoda „Marijanišče“, v kateri se jasno določi razmerje med predstojništvom „Marijanišča“ in c. kr. kmetijsko družbo kot ustanovnico in vzdrževalnico tega zavoda.

3. Deželni odbor ima skrbeti za to, da bo deželni zbor redno dobival letna poročila o delovanju zavoda.

1. Der f. f. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain wird für den Fall der Errichtung einer solchen Anstalt und wenn selbe nachweist, dass ihr sowohl zur Gründung als auch zur Erhaltung die nöthigen Mittel gesichert sind, ein Gründungsbeitrag von 1000 fl. und eine jährliche Subvention zu den Erhaltungskosten per 1000 fl. bewilliget.

2. Der Landesauschuss wird beauftragt, den Centralauschuss der f. f. Landwirtschaftsgesellschaft einzuladen, mit der Direction der Anstalt „Marianum“ einen präzisen Vertrag abzuschließen, mit welchem das Verhältnis zwischen der Vorsteherung des „Marianum“ und der f. f. Landwirtschaftsgesellschaft als Gründerin und Erhalterin dieser Anstalt geregelt werde.

3. Der Landesauschuss hat dafür Sorge zu tragen, dass dem Landtage die Jahresberichte über die Thätigkeit dieser Anstalt regelmäßig zukommen werden.“

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrujejo predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Visoki deželni zbor skleni:

1.) proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1898. s potrebščino . 398.573 gld.
in s pokritjem 23 708 „
tedaj s primanjkljajem 374 865 gld.
se odobruje.

1.) Der Voranschlag des Normalschul-fondes für das Jahr 1898 mit dem Erfordernisse von 398.573 fl.
und der Bedeckung von 23.708 „
somit mit einem Abgange von 374.865 fl.
wird genehmiget.

(Obvelja. — Angenommen.)

2.) V pokritje tega primanjkljaja se bode leta 1898. pobirala 10% priklada na, dokladi za deželni zaklad podvržene direktne davke.

Daljni nedostatek v znesku 220.276 gld. je pokriti iz deželnega zaklada.

2.) Zur Deckung dieses Abganges wird für das Jahr 1898 eine 10% Umlage auf die dem Zuschlage für den Landesfond unterliegenden directen Steuern eingehoben.

Der weiterhin sich ergebende Abgang von 220.276 fl. ist aus dem Landesfonde zu decken.

(Obvelja. — Angenommen.)

3.) Deželnemu odboru se naroča, da sklepu pod točko 2. izposluje Najvišje potrjenje.

3.) Der Landesausschuß wird beauftragt, dem Beschlusse ad 2 die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

(Obvelja. — Angenommen.)

4.) V poglavje III. „potrebšine“ dovoljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu virement po dogovoru z deželnim odborom.

4.) Im Capitel III. des Erfordernisses wird dem k. k. Landeschulrath im Einvernehmen mit dem Landesausschuße das Virement bewilligt.

(Obvelja. — Angenommen.)

5.) Potrebščine normalno-šolskega zaklada za leto 1897., katere bi utegnile nastati vsled pravokrepnih naredeb deželnega šolskega sveta dogovorno z deželnim odborom ter bi presegale proračun, je pokriti iz blagajniških preostankov iz leta 1897.

5.) jene Mehrauslagen, welche dem Normalschul-fonde für das Jahr 1897 infolge rechtskräftiger Anordnungen des Landeschulrathes im Einvernehmen mit dem Landesausschuße etwa erwachsen sollten, sind aus den Cassaresten pro 1897 zu decken.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nadalje predlaga finančni odsek sledeči dve resoluciji:

I. Deželnemu odboru se naroča, da za slučaj ako bi doneski od zapuščin znašali nad 20.000 gld., to svoto presegajoči znesek kapitalizuje kot prej moženje normalno-šolskega zaklada.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. Visoka c. kr. vlada se vnovič pozivlje, da v svrhu boljšega nadzorovanja šolstva čim preje imenuje posebnega deželnega šolskega nadzornika za ljudske šole na Kranjskem in da eventualno predloži načrt zakona gledé stalnih okrajnih šolskih nadzornikov po vzgledu zakona z dné 8. junija 1892, št. 92. za Gališko.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam, da se vsi ti predlogi sprejmejo tudi v tretjem branju.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjuje predlogu gospoda poročevalca, da se nasveti finančnega odseka v celoti odobré, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi finančnega odseka so v celoti sprejeti in s tem je ta točka dnevnega reda rešena.

Točka:

11. Ustno poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona o nekaterih občinskih taksah v okolišju mestne občine Ljubljana (k prilogi 50.),

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, betreffend einige Gemeindetaxen im Gebiete der Stadtgemeinde Laibach (zur Beilage 50.)

odpade, ker mi je gos. od načelnik upravnega odseka naznanil, da v odseku še ni končno rešena.

Na vrsto pride torej točka:

12. Ustno poročilo upravnega odseka o gradnji ceste Rovte—Žiri (k prilogi 54.).

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses in Angelegenheit des Straßenbaues Geräuth-Sairach (zur Beilage 54.).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Čast mi je v imenu upravnega odseka poročati o poročilu deželnega odbora zadevajočem gradnjo ceste Rovte—Žiri, priloga štev. 54.

Ta cestna zgradba se že mnogo let vleče po visoki zbornici in tudi lansko leto smo imeli o tem predmetu razpravo, pri kateri se je deželnemu odboru naročilo, naj po svojem tehničnem osebjem da pregledati načrte za obe progi ceste Žiri—Rovte in eventualno tudi alternativo čez Račevo. Deželni odbor je, kakor se tu v poročilu navaja, poslal deželnega nadinženerja Witschla in inženirja Klinarja na lice mesta, da ogledata dotično progo in ta dva sta prišla po tem poročilu do zaključka, da so se razmere od tistega časa, odkar je bil izdelan prvotni načrt, bistveno spremenile, da je alternativa ob potoku Račeva tudi mogoča, in da bi se, ako bi se izpeljala ta alternativa, prišlo v okom raznim nedostatkem, ki bi bili združeni z izvršitvijo prvotnega načrta. Dalje poroča priloga 54., da se je komisija, ki se je vršila na lici mesta, izrekla, da ne kaže gradnje ene ali druge teh prog pričeti, dokler ni vprašanje glede uravnave po eni strani vode Sore, z druge strani pa vode Račeve dognana. Poleg tega navaja omenjena priloga, da sta županstvu Dolenji Logatec in Rovte izrekli željo teh občin, naj se cesta napravi po Sorski dolini, kar pa ni nič novega, ker sta se ti dve občini izražali vedno v tem smislu. Zanimivo je v tem oziru poročilo županstva Žiri, ki pravi, da se je ta zadeva obravnavala v občinskem zastopu in da se je pri tej priliki izrekel le eden odbornik za Sorsko cesto, sedem odbornikov pa za cesto Račeva, devet odbornikov pa da se je vzdržalo glasovanja, ker hočejo vedeti, koliko bodo znašali troški in čakajo, kdaj bo načrt gotov. Ravno tako se je cestni odbor idrijski izjavil, da še ne more izreči svojega mnenja, glede črte, ker mu še niso znana poročila komisijskega ogleda in načrti sami.

Upravni odsek, ki se je o tej zadevi posvetoval, je prišel do istega prepričanja, kakor deželni odbor, da bi namreč bilo treba načrta ceste po Soriški in Račevski dolini še pregledati in da bi bilo šele potem mogoče kaj definitivnega skleniti. Samo eno prenapredbo je upravni odsek napravil nasproti predlogu deželnega odbora in sicer to, da naj izostaneta iz predloga deželnega odbora besedi „ako mogoče“, ker bi se sicer ta zadeva zopet lahko odložila tako, da bo potem ne vem kdaj šele prišla zopet v pretres. Vsled tega si usojam predlagati:

„Visoki deželni zbor skleni:

1.) Poročilo deželnega odbora priloga 54. o gradnji ceste Rovte—Žiri se vzame na znanje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da ukrene kar treba v svrhu popolnitve načrtov v smislu poročila z dne 27. januarja l. 1898. priloga 54., da o izidih že v prihodnjem zasedanju poroča in stavi daljne predloge.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Božič ima besedo.

Poslanec Božič:

Visoka zbornica! Cestna proga Rovte—Žiri se vleče že dolgo vrsto let po deželnem zboru. Že l. 1884. 1885 in 1886. bile so o tem predmetu jako živahne razprave v tej visoki zbornici; tistikrat se je že mislilo, da pride kmalu do uresničenja te gorke želje občine Žirovske, toda žalibog, ko je bila zadeva že skoraj dognana, prišlo je drugo vprašanje na površje, namreč gradnja železnice Škofjaloka—Divača. Ta moment se je tedaj posebno naglašal, kar je bilo vzrok, da se je stvar zopet odložila, kajti da se je ta železnična proga res gradila, postala bi gradnja ceste Rovte—Žiri iluzorična in v celi črti nepotrebna. — Tako se je stvar zavlačevala in zavlačevala, a končno prišlo je tako daleč, da danes lahko smelo trdim, da o zgradbi železnice Škofjaloka—Divača ni več govora. (Poslanec Globočnik: — Abgeordneter Globočnik: „Oho!“), kar sicer tudi jaz kot deželni poslanec obžalujem, toda stvar je v tem pogledu, žal danes taka. Pozneje se je še jedna in druga izprememba v načrtu naglašala, vendar pa nikdar ni prišlo do pravih rezultatov; sklepane so se resolucije in prišlo je slednjič do tega, da je visoka zbornica v seji dne 16. januarja 1896 deželnemu odboru naročila, naj alternativna načrta še jedenkrat po izvedencih pregleda, ker so se na pr. cene, ki so bile vzete za podlago prvotnemu načrtu, med tem znatno izpremenile, ter naj potem na podlagi dobljenih podatkov v prihodnjem zasedanju primerne nasvete stavi. Tudi druge okolnosti so se naglašale, o katerih mi pa ni treba dalje govoriti, ker za današnjo razpravo niso toliko važne. — Ves položaj kaže na to, da je silno in nujno potrebno, da se ta cesta enkrat dogradi. V zadnjem času je v tem oziru stopila neka druga stvar v ospredje in to je uravnavanje Sore in Račeve; ta okolnost je tako važna, da je celo delo zavisno od te uravnave. Zlasti bi nastale težkoče, ako bi se cesta izpeljala po Soriški dolini, ker bi bila nevarnost, da bi voda cesto preplavljala in poškodovala, pri čemer bi bilo treba pred vsem upoštevati najvišje stanje vode. Poleg tega je uravnavanje vode tudi že zato potrebna, ker delajo povodnji občini Žirovski na polji in v vasi sami veliko skode, tako da velikokrat otroci ne morejo do šole, ljudstvo ne v cerkev, in da je sploh ves promet ustavljen. Moramo se torej na to stališče postaviti, da treba najprej izvršiti uravnavo vode in vspešno s to uravnavo delati cesto. Jaz se danes ne bom ogreval niti za cesto po Soriški niti za alternativo po Račevski dolini, ampak prepričam razsodnosti visokega deželnega zbora, da

se, ko bodo dotični načrti predloženi, odloči za tisto progo, ki bo prebivalstvu najbolj koristila. (Odobranje. — Beifall.) Jedno željo pa naglašam, in ta je nujna. Stvar se vleče, kakor je že gospod poročevalec upravnega odseka omenil, že dolgo po deželnem zboru, in rabila se je tudi za volilne agitacije. Jaz bi želel, da se vsaka taka agitacija prepreči, da se tako važno gospodarsko vprašanje ne izrablja v ta namen, da bi se jeden del občine Žirovske hujskal proti drugemu, ki ima morebiti nasprotno interese. Toda v to se dalje ne bom spuščal, mislim pa, da je nujno potrebno, da se to vprašanje reši jedino le iz gospodarskega stališča. Občina Žiri je takorekoč odtrgana od drugega sveta, ker nima nobene druge zveze, kakor v Škofjoloko, ako izvzamemo cesto v Spodnjo Idrijo, ki pa vodi po uprav grozoviti strmini, in je taka, da ne dela baš časti Kranjskim cestam. Vsled tega smem opravičeno trditi, da je občina Žiri do cela izključena od prometnih sredstev, katera drugi kraji primeroma obilno uživajo. Vsled tega sme vsekako zahtevati, da se jej odpre pot v svet, da more zlasti svoje gozdne pridelke v trgovino spraviti, gmotni svoj položaj izboljšati in pridobiti pristop k železnici. Mislim torej, da sem opravičen, ako priporočam, da naj se sprejme nasvet upravnega odseka in deželnemu odboru priporoča, naj ima pred očmi korist Žirovske in drugih prizadetih občin, ko bo izvrševal današnje naročilo visokega deželnega zbora, ter pospeši to delo tako, da bodo inženirji načrte v istini že letos izgotovili. Končno izražam željo, da stopi deželni odbor že v prihodnjem zasedanju pred visoko zbornico s konkretnimi predlogi in načrti glede uravnave vode in zgradbe ceste, da bo mogoče določiti v to potrebna denarna sredstva. In s to željo sklepam.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne cglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Nimam nič omeniti, ker je gospod predgovornik le podpiral predlog upravnega odseka.

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

13. Ustno poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona v varstvo planik in kraljeve rože po Kranjskih planinah (k prilogi 55.).

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf zum Schutze der Edelweisspflanzen und des Blagay'schen Seidelbastes auf den Alpen Krain's (zur Beilage 55.).

Poročevalec Lenarčič:

Nadalje mi je čast poročati o deželnega odbora poročilu, priloga 55., s katerim se predlaga načrt zakona v varstvo planik in kraljeve rože po kranjskih planinah. Inicijativo v tem pogledu, da je prišel ta zakonski načrt v visoko zbornico, je dalo „Slovensko planinsko društvo“ v Ljubljani s svojo prošnjo z dné 28. januarija 1898, v kateri navaja razne nedostatke, ki se nahajajo po naših hribih, ki so tako eminentnega pomena za turistikó. Nekako ukoreninila se je navada, da so začeli po teh hribih ruvati iz zemlje jedno naj-lepših planinskih cvetk, namreč planiko (Gnaphalium Leontopodium, Edelweiss) katero rastlino tako vničujejo, da se je bati, da sčasom popolnoma izgine. V tej prošnji se navaja med drugim nastopno:

„Vsako leto prihaja na Stol neznano človeče iz Koroškega ter si nabere po cele koše pečnic, večinoma seveda s koreninami. Naše pečnice prodaja potem za drag denar letoviščnikom in raznim društvom. Na Črni Prsti v Bohinju, kjer je pravi vrt za pečnice, ima bogati plen neki človek iz Loga na Goriškem. Vsako leto izruje na Črni Prsti po tisoče pečnic s koreninami, zasaja jih potem v navlašč za to prirejenem vrtu in razpečava v Gorico in na Laško.

Na Rodici v Bohinju trga pečnice nek pastir in dela ž njimi lep dobiček, dasi jih prodaja jako ceno. Nek hribolazec vpraša nalašč tega pastirja, po čim da jih prodaja. Pastir mu pokaže šopek z nad 200 cvetkami in pravi, da stane ta „pušelj“ 10 krajcarjev. Pod Karavankami imenujejo hribolazci, lovci in divjačarji pečnice kar „Koroške rože“. Pastirji v naših planinah tudi kaj dobro razumejo barantanje s pečnicami.“

Ravno tako se nadalje v tej prošnji navaja, da se uprav barbarsko ravna z neko drugo važno cvetko, ki raste v Polhovgrških dolomitih, s cvetko, ki se razun v teh krajih nikjer drugod v Avstriji ne nahaja, le nekje v Bosni jo je še najti. Ta cvetka je „Kraljeva roža“ (Daphne Blagayana, Blagay'scher Seidelbast). V tem pogledu pavi vloga planinskega društva:

„Ljubljanskim vrtnarjem je to jako dobro znano, in prilike, ko cveté ta roža, nikdar ne zamudijo. Cele košarice teh cvetk romajo v Ljubljano in vrtnarji ž njimi precejšnje kupčije delajo. Razven tega pa prinašajo domačini vsako leto obilico Kraljevih rož na Ljubljanski trg in jih primeroma jako cenó prodajajo (velik šopek za 2 krajcarja).“

Druge sosednje dežele so, kakor je tu povedano, že sklenile zakon v varstvo teh planinskih cvetk, zatorej tudi naša dežela ne sme zaostati, kajti kolikor strožje se bodo nadzorovali uničevalci v sosednjih deželah, toliko bolj bodo silili v naše kraje in uničevali potem te krasote naših planin.

Upravni odsek je bil mnenja, da je vsekako potrebno tak zakon vstanoviti tudi za našo deželo, vsled česar si usojam predlagati:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Priloženi načrt zakona se odobri.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu načrtu zakona Najvišje odobrenje.“

Ob enem predlagam nekatere spremembe in sicer:

V § 4. v slovenskem tekstu, je po zadnji besedi „zapor“ dodati besede „do 5 dni“, v nemškem tekstu je pred zadnjo besedo „verhängt“ vriniti besede „bis zu 5 Tagen“.

V § 5. v slovenskem tekstu je pred zadnjo besedo „oblasti“ vriniti beseda „okrajne“, v nemškem tekstu je beseda „Bezirks“ vriniti pred predzadnjo besedo „Behörde“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno razpravo.

Poročevalec Lenarčič:

(bere: — liest:

§ 1.

Izkopavanje in izruvanje planik (*Gnaphalium Leontopodium*) in kraljeve rože (*Daphne Blagayana*) s koreninami, kakor tudi prodajanje takih rastlin s koreninami je prepovedano.

§ 1.

Das Ausheben und Ausreißen der Edelweißpflanzen (*Gnaphalium Leontopodium*) und des Blagay'schen Seidelbastes (*Daphne Blagayana*) sammt den Wurzeln, sowie der Verkauf derartiger bewurzelter Pflanzen ist verboten.

(Obvelja — Angenommen.)

§ 2.

Izvzeti so samo slučaji, ako se nabirati rastlini v znanstvene svrhe. Imeti pa mora nabiralec v to dovoljenje dotičnega političnega okrajnega oblastva.

§ 2.

Eine Ausnahme hievon machen nur jene Fälle, wo es sich um die Gewinnung dieser Pflanzen für wissenschaftliche Zwecke handelt. Der Sammler muß jedoch hiezu die Bewilligung der betreffenden politischen Bezirksbehörde einholen.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 3.

Na planike in kraljeve rože, vzgojene na vrto vih, se ta zakon ne razteza. Lastnik takih rastlin se mora izkazati s pritrdilom občine, v koji se ti rastlini umetno vzgajati.

§ 3.

Auf Edelweißpflanzen und Blagay'sche Seidelbasten welche im Wege der Gartencultur gezogen werden, finde, dieses Gesetz keine Anwendung. Der Besitzer solcher Pflanzen hat sich durch ein Certificat der Gemeinde auszuweisen, in welcher diese Pflanzen künstlich cultiviert werden.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 4.

Prestopek predpisa § 1. kaznuje se od političnih oblastev z denarno globo od 1 do 10 gld., v ponovljenem slučaju do 25 gld.

Tudi se dotičniku odvzamejo rastline.

Denarna globa pripada ubožnemu zakladu one občine, v kateri se je dotičnik prijel. Ako je denarna globa neiztirljiva, se odmeri primeren zapor do 5 dni.

§ 4.

Die Uebertretung der Vorschrift des § 1 wird von den politischen Behörden mit einer Geldstrafe von 1 bis 10 fl., im Wiederholungsfalle bis 25 fl. bestraft.

Auch ist der Verfall der Pflanzen auszusprechen.

Die Geldstrafe fließt in den Armenfond jener Gemeinde, in welcher die Betretung erfolgte. Im Falle der Uneinbringlichkeit der Geldstrafe wird eine entsprechende Arreststrafe bis zu 5 Tagen verhängt.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 5.

C. kr. žandarmerija, kakor tudi v varstvo poljedelstva in gojzdarstva nameščeno nadzorovalno obojbe ima dolžnost, vsak opažen prestopek tega zakona naznaniti županu, oziroma politični okrajni oblasti.

§ 5.

Die f. f. Gendarmerie, sowie auch das zum Feld- und Waldschutz aufgestellte Aufsichtspersonale ist verpflichtet, jede vorkommende Uebertretung dieses Gesetzes dem Gemeindevorsteher, beziehungsweise der politischen Bezirksbehörde zur Anzeige zu bringen.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 6.

Mojima ministroma za poljedelstvo in notranje stvari je naročeno izvršiti ta zakon.

§ 6.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes werden der Ackerbauminister und der Minister des Innern beauftragt.

(Obvelja. — Angenommen.)

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

Zakon

z dne

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o varstvu planik in kraljeve rože.

Gesetz

vom

wirksam für das Herzogthum Krain,

betreffend den Schutz der Edelweispflanzen und des Bлагый'schen Seidelbastes.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo ravnokar v drugem branji sprejetemu načrtu zakona v celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti potrjen in s tem je sprejet tudi 1. predlog upravnega odseka.

Prosim glasovati še o 2. predlogu upravnega odseka.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet in s tem je rešena 13. točka dnevnega reda.

Točka:

14. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o § 6. (Občila).

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar über § 6 (Communicationsmittel)

se odstavi, ker mi je gospod načelnik upravnega odseka naznanil, da v odseku še ni končno rešena.

Torej je dnevni red današnje seje končan.

Naznanjam, da bo prihodnja seja v četrtek dne 17. t. m. ob 10. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Naznaniti mi je, da ima upravni odsek sejo danes popoldne ob 4. uri.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr Nachmittag.

Stenografični zapisnik

jednajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 17. februarija 1898.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela in deželnega glavarja namestnik baron Leopold Liechtenberg. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik eksccelencia baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Eksccelencia knezoškof dr. Jakob Missia, Karol Luckmann in baron Friderik Rechbach. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dné 15. februarija 1898.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče razne zgradbe v deželni blaznici na Studencu in dovolitev ustanove za izobrazbo enega zdravnika v psihiatriji.
4. Priloga 63. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za preložitve in razširjavo deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka v skladovnem okraju Mokronoškem med km 17.5 in Mokronogom, z dotičnim načrtom zakona.
5. Priloga 61. Poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe kranjske za podporo k ustanovitvi in vzdrževanju gospodinjske šole v Ljubljani, in o dotični prošnji društva gospodinjske šole za podporo.
6. Priloga 64. Poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona o nekaterih občinskih taksah v okolišu mestne občine Ljubljana (k prilogi 50.).
7. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o § 6. (Občila).

Stenographischer Bericht

der eilften Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 17. Februar 1898.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela und Landeshauptmann-Stellvertreter Leopold Freiherr v. Liechtenberg. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirks-Commissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Karl Luckmann und Friedrich Freiherr von Rechbach. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der X. Landtags-Sitzung vom 15. Februar 1898.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 62. Bericht des Landesausschusses, betreffend verschiedene Bauführungen in der Landesirrenanstalt zu Studenz und Bewilligung eines Stipendiums zur Ausbildung eines Arztes in der Psychiatrie.
4. Beilage 63. Bericht des Landesausschusses, womit das Project für die Umlegung und Verbreiterung der Radna-Massenfuß-Großlader Landesstraße im Concurrrenzbezirke Massenfuß zwischen km 17.5 und Massenfuß sammt dem einschlägigen Gesetzentwurf vorgelegt wird.
5. Beilage 61. Bericht des Finanzausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain um Subvention zur Gründung und Erhaltung der Haushaltungsschule in Laibach, und über die diesbezügliche Petition des Vereines „gospodinjska šola“ um Subvention.
6. Beilage 64. Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, betreffend einige Gemeindetagen im Gebiete der Stadtgemeinde Laibach (zur Beilage 50).
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar über § 6 (Communicationsmittel).

8. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:

- a) zdravstvenega zastopa za okrožje Vipavsko gledé podpore za zgradbo okrožne bolnice;
- b) županstva občine Sv. Križ pri Kostanjevici za uravnavo Krke;
- c) več posestnikov iz Kostanjevice za uravnavo Krke;
- d) več posestnikov iz Zameškega in Drame za uravnavo Krke;
- e) županstva občine Dvor za podporo vsled škode po toči;
- f) prostovoljnega gasilnega društva v Selcih nad Škofjokloko za podporo;
- g) Grile Janeza iz Klenika pri Vačah za primerno odškodnino za znamenito izkopino;
- h) letoviškega društva na Bledu za odstop hipotekarne prednosti deželne terjatve za hranilnično posojilno terjatev;
- i) županstva v Selcih za podporo za popravo dveh cest.

9. Ustno poročilo upravnega odseka v zadevi razdružitve selske občine Bled v samostojni občini Bled in Ribno (k prilogi 9.) in o dotičnih prošnjah faranov iz Bohinjske Bele in vasi Rečice

10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnjah županstev občine Tržišče, Šent-Rupert in Mirna za podporo za zgradbo občinskih mostov čez novouravnano Mirno.

8. Mündliche Berichte des Finanzamtes über Petitionen, und zwar:

- a) der Sanitätsvertretung für den Wippacher District um Subvention für den Bau eines Districtspitales;
- b) des Gemeindeamtes Hl. Kreuz bei Landstraß um Regulierung der Gurf;
- c) mehrerer Besitzer von Landstraß um Regulierung der Gurf;
- d) mehrerer Besitzer von Zameško und Drama um Regulierung der Gurf;
- e) des Gemeindeamtes in Johannisthal um Subvention infolge des Hagelschadens;
- f) der freiwilligen Feuerwehr in Selzach ob Bischofsdorf um Subvention;
- g) Grile Johann von Klenik bei Watich um eine angemessene Entschädigung für ein interessantes Grundstück;
- h) des Curvereines in Beldeß um Sachweihung bezüglich der Landesforderung zu Gunsten einer Sparcassendarlehensforderung;
- i) des Gemeindeamtes in Selzach um Subvention zur Herstellung zweier Straßen.

9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Beldeß in die selbständigen Gemeinden Beldeß und Reifen (zur Beilage 9) und über die betreffenden Petitionen der Pfarrinsassen von Wochener-Bellach und der Ortschaft Reischitz.

10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petitionen der Gemeindeämter Tržišče, St. Ruprecht und Neudegg um Subvention behufs Herstellung von Gemeindebrücken über die neuregulirte Neuring.

Začetek seje ob 10. uri 15 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Proglāšam sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dné 15. februarija 1898.

1. Lesung des Protokolls der X. Landtagsſitzung vom 15. Februar 1898.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik X. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der X. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräſidiums.

Deželni glavar:

Naznanjam, da je gospod poslanec baron Rechbach se opravičil, da se zaradi bolezni ne udeležuje današnje seje.

Izročene so sledeče peticije:

Gospod poslanec Jelovšek izroča prošnjo županstev Gorenji Logatec, Rovte in Hotedersica, da se razveljavi sklep cestnega odbora Logaškega zaradi naprave nove ceste iz Rakeka v Spodnji Logatec.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik izroča sledeči prošnji:

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani prosi, da se sklone resolucija gledé odprave mlinarskega obrata z Ogrsko.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Stadtgemeinde Radmannsdorf bittet um Förderung der Erbauung der von Lees nach Neumarkt projectirten Bahn, Einschaltung einer Station für die Stadt Rad-

mannsdorf in dieselbe und Festhaltung der Loibllinie als Karavanfenbahn.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izroča prošnjo županstva Studenec za uvrstitev okrajne ceste Studenec-Ljubljana med deželne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Modic izroča prošnjo davčne občine Hrenovice-Goriče za izločitev iz Senožškega in pridelitev Postojnskemu davčnemu in sodnemu okraju.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Schweiger izroča prošnjo več posestnikov iz Preloke za podporo vsled škode po toči.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

3. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče razne zgradbe v deželni blaznici na Studencu in dovolitev ustanove za izobrazbo enega zdravnika v psihiatriji.

3. Beilage 62. Bericht des Landesausſchusses, betreffend verschiedene Bauſührungen in der Landesirrenanſtalt zu Studenz und Bewilligung eines Stipendiums zur Ausbildung eines Arztes in der Psychiatrie.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 63. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za preložitev in razširjavo deželne ceste Radna-Mokronog - Velika Loka v skladovnem okraju Mokronoškem med km 17.5 in Mokronogom, z dotičnim načrtom zakona.

4. Beilage 63. Bericht des Landesausſchusses, womit das Project für die Umlegung und Verbreiterung der Radna-Massenfuß-Großlader Landesstraße im Concurrenzbezirke Massenfuß zwischen km 17.5 und Massenfuß ſammt dem einschlägigen Geſekentwurf vorgelegt wird.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Preidimo k točki:

5. Priloga 61. Poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe Kranjske za podporo k ustanovitvi in vzdrževanju gospodinske šole v Ljubljani, in o dotični prošnji društva gospodinske šole za podporo.

5. Beilage 61. Bericht des Finanzausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain um Subvention zur Gründung und Erhaltung der Haushaltungsschule in Laibach, und über die diesbezügliche Petition des Vereines „gospodinska šola“ um Subvention.

Poročevalec Povše:

Visoki deželni zbor!

Po sklepu finančnega odseka natisnilo se je poročilo o posvetovanju, katero se je vršilo v finančnem odseku o prošnji, katero je podala c. kr. kmetijska družba Kranjska, in v kateri prosi podporo toliko k ustanovitvi, kakor tudi k vzdrževanju nameravane gospodinske šole.

V občnem zboru kmetijske družbe staval se je namreč nasvet, da naj bi kmetijska družba proslavila 50letnico vladanja našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I. s tem, da ustanovi gospodinsko šolo, v kateri naj bi se kmetskih starišev deklice vzgajale in poučevale v raznih strokah gospodinskih, kakoršne so jim potrebne, da postanejo večje in zmožne gospodinje, ki zamorejo z razumom voditi kmetski dom.

Kmetijska družba je po svojem glavnem odboru ta sklep občnega zbora prijavila visokemu poljedelskemu ministerstvu, ki je v dopisu svojem toplo pozdravila to misel in se izrazilo naklonjenim toliko ustanovitev, kakor tudi vzdrževanje tega zavoda podpirati. Svojo naklonjenost je visoko ministerstvo dejansko pokazalo že prej, predno je staval glavni odbor kmetijske družbe dotično svojo prošnjo s tem, da je izreklo, da je pripravljeno, dati posebne štipendije, da se izurijo za gospodinsko šolo potrebne učiteljske moči na zavodih enakih, kakor se nahajajo deloma na Moravskem in Češkem in v inozemstvu na Nemškem, in da je v ta namen privolilo svoto 400 gld., da se zamoreta dve učiteljici poslati na dotične zavode, da si ogledate celo ondotno gospodinjstvo.

Ko se je pridobila naklonjenost visokega poljedelskega ministerstva, se je obrnil glavni odbor kmetijske družbe sedaj tudi do visokega deželnega zbora z udano prošnjo, da tudi visokoisti podpirati izvoli to nameravano gospodinsko šolo v korist kmetijstvu in izobrazbi deklic kmetskih za njih gospodinski poklic.

Ko se je zaznalo, da hoče kmetijska družba napraviti tak zavod, došla mu je ponudba od zavoda Marijanišče, ako ne bi hotela kmetijska družba tam napraviti ta zavod in to ponudbo je glavni odbor kmetijske družbe tudi sprejel. Tajnik oziroma ravnatelj kmetijske družbe je tam vse potrebno ogledal in se prepričal, da je sveta zadosti in kmetija že tolika, da bi se zamogel z uspehom dajati kmetskimi gojenkam praktični pouk.

Gotovo je in ne dá se prikrivati, da bo s tem mogoče, kmalu in s primerno malimi cenami doseči smoter gospodinske šole, ko bi nasprotno, ako bi glavni odbor drugod moral kupiti dotični svet z zemljišči in dotičnimi prostori, v katerih bi mogle stanovati gojenke gospodinske šole in učiteljice, sploh učiteljsko osebje, to dokaj tisočakov stalo. Pri najboljši volji pa bi deželi ne bilo mogoče, spuščati se v prispevek veliko tisoč goldinarjev k ustanovnim stroškom in tudi visoko poljedelsko ministerstvo se je naravnost izreklo, da mu je ljubše, plačati višje letne vzdrževalne troške, kakor pa enkrat veliko ustanovno svoto.

Navajam, da je ministerstvo, oziroma da je sekcijski šef Oser omenil tudi, da bi bilo želeti, da bi se več takih zavodov v deželi ustanovilo, ter se izjavil, ako bi bili uspehi te prve naprave povoljni, da bi ministerstvo rado podpiralo ustanovitve gospodinskih šol tudi po drugih krajih dežele.

Častiti gospodje poslanci ste dobili tako poročilo, kakor tudi začasna pravila te gospodinske šole in troškovnik ali proračun ustanovnih in vzdrževalnih stroškov tiskan, tako da sem gledé tega oproščen vse stvari obširneje pojasnjevati. Iz proračuna je razvidno, da se bo zamoglo izhajati s svoto 2254 gld. ustanovnih stroškov in ako primerjamo to in pomislimo, da odpade cela velika svota za nakup toliko zemljišča, kakor tudi hiše, moramo priznavati, da je glavni odbor kmetijske šole pravo pogodil, ako je sklenil dogovor z zavodom „Marijanišča“.

Gledé rednih letnih stroškov omenjam samo, da je za najemščino hiše pač mala svota 500 gld., ki se zahteva, osobito če se upošteva, da bo gospodarstvo ali kmetijstvo zavoda „Marijanišče“ več ali manj nadlegovano, ker bo moralo služiti v to, da se gojenke gospodinske šole vadijo v vseh tistih strokah gospodinjstva, oziroma živinoreje, katere bodo pozneje na svojem domu potrebovale, torej v maslarstvu, mlekarstvu, zelenjadoreji itd. Za vse to je svota 500 gld. na leto pač jako malo. Dalje je svota 1000 gld. določena za notranjo opravo in sestre, katerim se bo poveril pouk in vzgoja v praktičnih gospodinskih strokah.

Da se je glavni odbor kmetijske družbe odločil za sedaj, da se poskus napravi v Ljubljani, uzrok je to, da imamo pri kmetijski družbi več strokovno izobraženih moči, tajnika in adjunkta, ki sta oba višjo kmetijsko šolo dovršila in sta usposobljena za kmetijski pouk, in zato bo manj težkoč gledé pouka v raznih strokah kmetijstva, zlasti živinoreje. Dalje se je hišni zdravnik ponudil, da daje

deklicam pouk v hišni higijeni, kar je prav, kajti priznavati se mora, da se po kmetih malo stori za zdravje v hiši, in ravno tako se je c. kr. okrajni živinozdravnik ponudil, da bo kmetske deklice poučeval o prvi pomoči pri živinskih boleznih in da bo napravil nekako enciklopedično navodilo o dotičnih zdravilih.

Gledé drugih sil navajam le, v kolikor sem poučen, da je prva oseba, sestra, ki bo voditeljica in ki bo poučevala nekako bolj v ponavljanje tudi računstvo, popis, branje itd., izprašana učiteljica za meščanske šole in druga sestra je pa že sedaj gospodinja, ki že tam vodi gospodinjstvo in o kateri se je ravnatelj kmetijske družbe izrekel, da je spretna in vešča v kmetijstvu, in ako bo še šla s podporo visokega poljedelskega ministerstva na enake zavode, kakor obstojé v Moravi, na Češkem in Nemškem, da se tam, kakor veli in želi visoko ministerstvo, izobražuje in popolni svoje znanstvo, je pričakovati, da bo potem popolnoma vešča v tej stroki, namreč v gospodinjstvu.

Velike važnosti bi bila pri nas umna zelenjadoreja in bi se zelo v kuhinji pomagalo ter zboljšale bi se razmere gledé hrane delavskih ljudi pri kmetiji kakor tudi kmetske rodbine same, ako se bo gojila zelenjadoreja po vzgledu drugih dežel in pokrajin v večji meri, kakor se to sedaj godi, kajti zelenjad je zdrava prikuha in ne dá se tajiti, da je sedaj v tem oziru pri nas malo izbire. Če človek po drugih kronovinah pogleda, vidi, da ima vsaka dobra gospodinja obširen vrt, v katerem ima zelenjad za vse poletje, pri nas se pa k večjemu spomladi sadí malo solate in kadar gre ta v cvetje, je navada, da po leti ni nič zelenjadi pri hiši.

Iz vseh teh razlogov, ko je visoki zbor sprevidel namen te gospodinske šole in sprevidel, kako se imajo učenke vzgajati, kdo ima vodstvo — da je namreč v njem zastopana visoka vlada, deželni odbor in kmetijska družba kot ustanoviteljica — dalje kdo bo imel strokovno vodstvo v rokah — namreč dotični uradnik kmetijske družbe, kateremu se bo tudi voditeljica sestra morala pokoriti gledé vsebine predmetov, v katerih se bodo deklice poučevale — ko je nadalje sprevidel določbe gledé internata in dnevní red, iz katerega je razvidno, da se bo v prvi vrsti važnost polagala na praktično izvežbanost in da se bo teoretični pouk imel vršiti le nekaj ur, zlasti večernih ur, v kolikor je namreč treba, da si deklice vendar le pridobé tudi nekoliko teoretičnega znanja —, iz vsega tega je razvidno, da bo zavod vsekako mogel služiti v prospeh in korist kmetskimi rodbinam in v vzgojo dobrih kmetskih gospodinj, katerih je žal doslej pomanjkalo v deželi.

Na podlagi tega je bil finančni odsek mnenja, da je prav, ako nasvetuje visokemu deželnemu zboru, da se za to gospodinsko šolo dovoli podpora kolikor za ustanovitev, kakor tudi za vzdrževanje, seveda pa tudi priporoča, da naj se glavni odbor kmetijske družbe dogovori s posebno pogodbo z zavodom „Marijanišče“, v kateri naj se natančno

določi razmerje med predsedništvom tega zavoda in kmetijsko družbo, da se bo potem praksa redno in nekaljeno mogla vršiti, tako kakor je potreba, da se bodo deklice popolnoma dobro izvežbale.

Ob enem je finančni odsek mnenja, da naj bi se deželnemu odboru naročilo, skrbeti za to, da dobi vsako leto poročilo o delovanju te šole ter ga predloži deželnemu zboru, da bo visoki zbor, ko bo imel sklepati o dotičnem postavku vsakoletnega prispevka za vzdrževanje šole, imel v rokah tudi izkaz o uspehih tega zavoda iz katerega se bo mogel prepričati, ali je deželna podpora tudi res opravičena.

Priporočam torej predloge finančnega odseka, ki se glasé:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. C. kr. kmetijski družbi Kranjski zagotovi se, ako ustanovi tak zavod in dokaže, da so ji zagotovljena toliko k ustanovi, kakor tudi k vzdrževanju potrebna sredstva, ustanovni prispevek 1000 gld. in za vzdrževanje vsakoletna podpora 1000 gld.

2. Deželnemu odboru se naroča, da pozivlja glavni odbor c. kr. kmetijske družbe, da sklene natančno pogodbo z vodstvom zavoda „Marijanišče“, v kateri se jasno določi razmerje med predstojništvom „Marijanišča“ in c. kr. kmetijsko družbo kot ustanovnico in vzdrževalnico tega zavoda.

3. Deželni odbor ima skrbeti za to, da bo deželni zbor redno dobival letna poročila o delovanju zavoda.

1. Der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain wird für den Fall der Errichtung einer solchen Anstalt und wenn selbe nachweist, daß ihr sowohl zur Gründung als auch zur Erhaltung die nöthigen Mittel gesichert sind, ein Gründungsbeitrag von 1000 fl. und eine jährliche Subvention zu den Erhaltungskosten per 1000 fl. bewilliget.

2. Der Landesauschuß wird beauftragt, den Centralauschuß der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft einzuladen, mit der Direction der Anstalt „Marianum“ einen präcisen Vertrag abzuschließen, mit welchem das Verhältniß zwischen der Vorstehung des „Marianum“ und der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft als Gründerin und Erhalterin dieser Anstalt geregelt werde.

3. Der Landesauschuß hat dafür Sorge zu tragen, daß dem Landtage die Jahresberichte über die Thätigkeit dieser Anstalt regelmäßig zukommen werden.“

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so sprejeti.

Daljna točka je:

6. Priloga 64. **Poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona o nekaterih občinskih taksah v okolišu mestne občine Ljubljana** (k prilogi 50.).

6. Beilage 64. **Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, betreffend einige Gemeindetagen im Gebiete der Stadtgemeinde Laibach** (zur Beilage 50).

Berichterstatter Freiherr von Wurzbach:

Der Gemeinderath der Stadt Laibach hat in der Sitzung vom 15. Juli 1897 die Einhebung einiger Gemeindetagen im Betrage von 20 kr. bis 3 fl. per Tag für die Bewilligung von Musik- und anderen Productionen und von Tanzunterhaltungen in öffentlichen Localen beschlossen.

Dieser Beschluss wurde in Anwesenheit von mehr als zwei Dritttheilen der Mitglieder des Gemeinderathes gefasst und ordnungsmäßig kundgemacht, und ist innerhalb der gesetzlichen Frist eine Einwendung dagegen nicht erhoben worden.

Mit Rücksicht auf diesen Umstand, und da es offenkundig ist, dass die Ausgaben der Stadtgemeinde Laibach fortwährend steigen, und diese Gemeinde auf die Eröffnung neuer Einnahmequellen bedacht sein muss, hat der Landesausschuss in seinem diesbezüglichen Berichte (Beilage 50) die Genehmigung dieser Tagen empfohlen, und einen Gesetzentwurf vorgelegt, welcher mit dem vorerwähnten Gemeinderathsbeschlusse gleichlautend ist.

Da jedoch auf Grund des Gemeinde-Tagegesetzes vom 3. December 1868 Tagen im Betrage von 10 kr. bis 1 fl. eingehoben werden können, so erscheint die neuerliche Normierung solcher Tagen nicht angemessen.

Der Verwaltungsausschuss hat daher nur jene der vom Gemeinderathe beschlossenen Tagen in den Gesetzentwurf (Beilage 64) aufgenommen, welche nicht auf Grund des Gesetzes vom 3. December 1868 eingehoben werden können.

Diese sind: die Tage von 2 fl. per Tag für die Bewilligung von Tanzunterhaltungen in öffentlichen Localen mit Eintrittsgeld, und die Tage von 3 fl. per Tag für die Bewilligung von Vorstellungen oder Schaufstellungen in großen Buden oder in einem Circus.

Erklärungen in das Gesetz aufzunehmen, was unter „Tag“ zu verstehen ist, und welche Buden als „groß“ aufzufassen sind, erschien bei der ersten Bezeichnung nicht nothwendig und bei der letzteren nicht gut thürlich.

Ein Zweifel in Betreff des Tages könnte überhaupt nur dann entstehen, wenn eine Vorstellung oder Unterhaltung vor Mitternacht beginnt und nach Mitternacht endet. Das geschieht in der Regel bei Tanzunterhaltungen, und selbst in diesem Falle ist es nicht anzunehmen, dass auch die tagbegeisterteste Stadtgemeinde auf ihrem Ra-

ender bestehen, und eine Tage für zwei Tage vorschreiben würde.

Die Beurtheilung, ob eine Bude groß oder nicht groß ist, glaubt der Verwaltungsausschuss der städtischen Behörde von Fall zu Fall überlassen zu dürfen, und dies um so mehr, da die städtische Behörde nicht jede Bude ungekränkt als groß bezeichnen kann, indem im Streitfalle, ob eine Bude als groß oder nicht groß gelten soll, die Entscheidung dem Landesausschusse zusteht.

Der Verwaltungsausschuss stellt den Antrag:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

1 Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die verfassungsmäßige Zustimmung ertheilt.

2. Der Landesausschuss wird beauftragt, demselben die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Deželni glavar:

Želi kdo v splošni razpravi besede?

Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.

Ker ne, preidimo v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Berichterstatter Freiherr v. Wurzbach:

(bere — liest.)

§ 1.

Die Stadtgemeinde Laibach ist berechtigt, in ihrem Gebiete nachstehende Gemeindetagen einzuhoben:

1.) für die Bewilligung von Tanzunterhaltungen in öffentlichen Localen mit Eintrittsgeld, 2 fl. per Tag;

2.) für die Bewilligung von Vorstellungen oder Schaufstellungen in großen Buden oder in einem Circus, 3 fl. per Tag.

§ 1.

Mestna občina Ljubljana je upravičena, pobirati v svojem okolišu sledeče občinske takse:

1.) za dovolitev plesnih veselic v javnih prostorih z vstopnino, po 2 gld, na dan;

2.) za dovolitev predstav in razstav v večjih razstavnica ali v cirkusu, po 3 gld. na dan.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2.

Mein Minister des Innern ist mit der Durchführung dieses Gesetzes beauftragt.

§ 2.

Mojemu ministru notranjih stvari je naročeno izvršiti ta zakon.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

(Obvelja. — Angenommen.)

§ e f e h

vom
betreffend die Einhebung von Gemeindetagen in der Landeshauptstadt Laibach.

Zakon

z dné

o pobiranju občinskih taks v deželnem stolnem mestu Ljubljani.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ich beantrage die dritte Lesung.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu, da se ravnokar v drugem branju sprejeti načrtani zakon v celoti odobri, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti potrjen, in s tem je tudi sprejet prvi predlog upravnega odseka.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo drugemu odsekovemu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

7. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o § 6 (Občila).

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar über § 6. (Communicationsmittel).

Poročevalec Jelovšek:

Čast mi je v imenu upavnega odseka poročati o § 6. letnega poročila, to je o občilih. Tukaj najprej konstatujem, da je deželni odbor želji deželnega zbora in resoluciji, da bi se ta oddelek letnega po-

ročila skrajšal, popolnoma ugodil. Dolgo lansko poročilo, ki je zavzemalo v letnem poročilu celih 85 strani, skrajšalo se je na 37 strani, tako da se je torej prihranilo 48 tiskanih strani. Namesto teh 48 tiskanih strani je pa deželni odbor vpeljal 4 nove tabele, katere popolnoma prihranijo vse one strani in povejo ravno toliko, kakor prejšnje obširno poročilo.

(Bere marg. št. 1 — 4., ki se brez debate vzamejo na znanje. — Liest die Marg.-Nr. 1 — 4, welche ohne Debatte zur Kenntniss genommen werden.)

Marg. št. 5., „cestna okraja Idrija in Logatec“, nam poroča, da deželna cesta iz Logatca v Idrijo še ne more postati državna cesta, dokler ne odpade v državnem proračunu vstavljanje podpore za most v Novem Mestu in za popravo zagrebške državne ceste. Dokler se pa to ne zgodi, plačuje država na leto 2000 gld. podpore za vzdrževanje te ceste.

Pri tej točki pa se moram sklicati na nek sklep, katerega je visoki zbor storil v lanskem zasedanju, in s katerim se je deželnemu odboru naročilo, da preišče stvar glede uvrščenja ceste iz Rakeka čez Laze in Martinji Hrib v Dolenji Logatec med okrajne ceste in prej ko mogoče poroča o tej zadevi.

Ker nam doslej ni došlo to poročilo, predlagam v imenu upravnega odseka sledečo resolucijo:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da v prihodnjem zasedanju poroča o poizvedbah glede ceste iz Rakeka čez Laze do Dolenjega Logatca in da o tem stavi primerne predloge.“

Deželni glavar:

Gospod poslanec Modic ima besedo.

Poslanec Modic:

Visoki zbor! Častiti gospod poročevalec je v svojem poročilu omenil cesto, ki pelje iz Rakeka čez Laze in Martinji Hrib v Dolenji Logatec, ter predlagal resolucijo, da se glede uvrstitve te ceste med okrajne ceste deželnemu odboru naroči, da v prihodnjem zasedanju stavi deželnemu zboru svoje primerne predloge.

V pritožbah nekaterih občin, ki so se meseca januarja predložile naravnost visokemu deželnemu zboru, se je trdilo, da bo ta cesta brez pomena in da bo preveč stala.

Ti trditvi moram naravnost odbijati, kajti cesta bo jako velike važnosti in je nujno potrebna zlasti za vasi Ivanje Selo, Laze, Jakovica in Martinji hrib, da bodo po njej mogli izvažati svoje poljske pridelke, zlasti pa les, katerega imajo v zelo veliki množini. Kmetje v teh vaseh so posestniki velikih gozdov, in ako pa hočejo sedaj svoj les v denar spravljati, morejo to le z velikim naporom in z velikimi troški. Veliko ovir in škode dela ljudem vsakoletna povodenj v Planinski dolini, ki traja po navadi po štiri mesece.

Sedanja cestna zveza je zanje jako neugodna. Posestniki teh vasi morajo namreč svoj les najprej po slabih potih spraviti z majhnimi vozmi na okrajno cesto, tam ga prekladajo na večje vozove in potem šele ga vozijo na Rakek. Ta stvar je pa združena z velikim trudom in zamudo časa in jaz sem izračunil, da jih prevažanje enega voza lesa na Rakek stane cele 3 goldinarje več, kakor ako bi se cesta popravila, ne vstevši zamudo časa, ki ga izgubé s prekladanjem, trud in trpljenje. Velika krivica se godi posestnikom imenovanih vasi s tem, da plačujejo za okrajne ceste enako priklado, kakor vse druge vasi, ki pa te ceste tudi v resnici vedno rabijo, dočim omenjenim občinam niso v nikako korist.

Potem se je v pritožbah naglašalo, da bi cesta preveč stala. Stvar bi bilo prepustiti, ker je lokalnega pomena, cestnemu odboru Logaškemu, ki je dne 18. novembra 1895. enoglasno sklenil, da se cesta uvrsti med okrajne ceste, da se za popravo te ceste naloži 6% naklada in da se ima, ako treba, najeti posojilo, ki bi se amortizovalo s 6%. Okrajni cestni odbor Logaški hoče popravo izvršiti v lastni režiji, pri čemer se bo zopet prihranilo veliko troškov. Dotični sklep cestnega odbora je bil, kakor rečeno, enoglasen, proti njemu pravočasno ni bila vložena nobena pritožba in torej je sklep pravomočen. Sploh pa Logaški cestni odbor ne prosi nikakoršne podpore, temveč on le prosi, da se njegov sklep potrdi. Zatorej upam, da bo visoka zbornica ob svojem času, ko ji bo deželni odbor o stvari poročal, potrdila sklep brez vsakih ovir. Po današnji resoluciji pa se zanašam, da bo deželni odbor v prihodnjem zasedanju gotovo predložil zakonski načrt, po katerem se bo cesta iz Rakeka čez Laze in Martinji Hrib v Dolenji Logatec uvrstila med okrajne ceste.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne — gospod poročevalec?

Poročevalec Jelovšek:

Ker pride ta zadeva itak še letos v zbornico, za sedaj ne bom nič ugovarjal.

Deželni glavar:

Prosim sedaj glasovati o resoluciji, katero je gospod poročevalec prej prečital.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo resoluciji upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Poročevalec Jelovšek:

Dalje predlagam, da se vzameta marg. št. 5. in istotako 6. na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Cestni okraj Krški! Predlagam, da se marg. št. 7 vzame na znanje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec pl. Lenkh ima besedo.

Abgeordneter von Lenkh:

Hoher Landtag! Bei diesem Anlasse kann ich nicht umhin, darauf hinzuweisen, dass die Landesbrücke über die Save, welche Gurkfeld mit Videm verbindet, seit längerer Zeit sehr kostspielige Reparaturen verursacht, über welche uns Ziffern leider nicht vorliegen. Diese Reparaturen dauern schon längere Zeit und es ist vorauszusehen, dass dieselben in den nächsten Jahren sich noch wesentlich erhöhen werden, nachdem, wie die Sachkundigen behaupten, die Joche dieser Brücke sich nicht mehr in jenem Zustande befinden, wie er vorausgesetzt werden sollte, da ja diese Brücke erst vor wenigen Jahren, ich glaube im Jahre 1892 oder 1893, im guten Zustande übernommen wurde.

Die Art und Weise, in welcher die Aufsicht dieser Brücke geführt wird, ist wohl nicht eine solche, dass dabei der Landessäckel besonders berücksichtigt wird. Derlei Dinge werden meist so po domače abgemacht; der Aufseher nahm Zimmerleute auf, die die Arbeit eine gewisse Zeit verrichteten, Arbeiten, wie zum Beispiel der Transport von sehr schweren Hölzern, wurde von theuer bezahlten Zimmerleuten und nicht von einfachen Tagelöhnern verrichtet und das spielte sich so lange fort, bis die politische Behörde gezwungen war, aus öffentlichen Rücksichten diese Brücke für schweres Fuhrwerk zu sperren; ich glaube, das war im Herbst 1897, wurde dann ein Ingenieur berufen, der endlich die Sache in zweckmäßiger Weise zu Ende geführt. Ich würde aus diesen Gründen dem Landesausschusse empfehlen, die Beaufsichtigung dieser Brücke verlässlichen, vertrauenswürdigen Händen zu übergeben.

Poročevalec Jelovšek:

Nimam ničesar omeniti in le ponavljam predlog, da se marg. št. 7. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Bere marg. št. 8. — 14., ki se brez debate vzamejo na znanje. — Liest die Marg. Nr. 1 — 14, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Žitnik se je oglašil k besedi.

Poslanec dr. Žitnik:

Pri tej priliki pogrešam poročila gledé cest v Trebanjskem okraju. Stvar zanima mene in dva gospoda tovariša kot zastopnika dotičnih krajev posebno zaradi tega, ker je zakon gledé zgradbe deželne ceste od Gomile do Trebnjega, oziroma od Gomile do Stamperka bil potrjen že l. 1894., zakon o preložitvi okrajne ceste od Turna pri Moravčah do Čateža pa l. 1895., a vzlic potrjenima zakonoma se stvar vleče že nekaj let sém. Ker meni in gospodoma tovarišema kot zastopnikom prizadetih krajev ne more biti vse jedno, da nam ljudstvo zaradi teh cest pošilja nezaupnice, dasiravno pri tem nismo ničesar zakrivili, si usojam prečastitega gospoda deželnega glavarja kot referenta v cestnih zadevah vprašati: kako je s tema cestama? Podrobnosti mi ni treba navajati, ker se je o tej zadevi že pri drugi priliki obširno govorilo, ker je dalje visoki deželni zbor ob svojem času priznal potrebo teh cest že s tem, da sta se sklenila dotična zakona in se je za zgradbo dovolila primerna deželna podpora in ima vrhu tega Trebanjski cestni odbor za cesto od Gomile do Stamperka nanj pripadajoči prispevek že naložen v hranilnici. Vem, da deželni odbor ni zakrivil tega, da se z zgradbo ni že pričelo, ampak druge okolnosti, v prvi vrsti ta, da nekateri interesenti niso bili zadovoljni z ono črto, katero določuje zakon, ampak so zahtevali drugo; dalje pa okolnost, da nekateri posestniki niso hoteli prepustiti potom odkupa za cesto potrebnega zemljišča, in se je tako stvar zavlekla za jedno leto. Nekaj krivde pa zadene v tem oziru menda tudi okrajno glavarstvo novomeško, da se pri dotični obravnavi na lici mesta ni naravnost sklicevalo na že potrjen zakon in ljudem zadosti jasno dopovedalo, da morajo vsled tega za cesto potrebni svet vsekako proti odškodnini odstopiti. Da bo konec tej zadevi, prosim v svojem in svojih dveh tovarišev imenu, posebno pa v imenn dotičnih interesentov samih, da se rešitev tega vprašanja vsaj toliko pospeši, da bo mogoče v prvi vrsti z zgradbo deželne ceste Gomila—Stamperk že letos pričeti; v drugi vrsti pa prosim pojasnila, v kakem štadiju se nahaja vprašanje zaradi preložitve okrajne ceste Moravče-Čatež in kdaj se bo s tem delom pričelo?

Deželni glavar:

Na to interpelacijo gospoda poslanca dr. Žitnika mi je čast sledeče odgovoriti:

Gospod poslanec dr. Žitnik je že sam navajal nekatere okolnosti, ki so ovirale, da se z zgradbo te ceste ni že pričelo. Deželni odbor gotovo obžaluje, da se je stvar toliko časa zavlekla, toda konstatirati moram, da one faktorje, ki so pri tem prizadeti, ne zadene nobena krivda. Prvi vzrok, da se je stvar zavlekla, je ta, da so se, ko je bil načrt že izdelan in od deželnega odbora tudi potrjen, oglašile prizadete občine in tudi cestni odbor s prošnjo, naj se trasa še jedenkrat pregleda in poskusi cesto

tako zasukati, da bo šla tudi na Dule. C. kr. okrajno glavarstvo novomeško je poslednji nasvèt podpiralo in reklo, da bi bilo jako koristno, ako se sprejmejo tudi Dule v cestno zvezo. Ako se je torej hotelo določiti: ali je to mogoče ali ne, je samo po sebi umevno, da se je moral za to progo narediti nov načrt in deželni odbor je ukrenil, da je inženir napravil načrt, ki se je oziral na te nasvete. Konec je bil ta, da se je pokazalo, da bi bila ta alternativa v tehničnem oziru neugodna in da bi njena izvršitev prouzročila več stroškov; deželni odbor se je vsled tega odločil za prvotno progo, kakor je bila prej trasirana. To je bil prvi vzrok, da se je stvar za jedno leto zavlekla, kajti taki načrti se ne morejo tako hitro napraviti, ker deželni odbor nima zadosti inženirjev na razpolago. Drugi vzrok, da se je stvar zavlekla, je bil ta, da so se nekateri posestniki — bilo jih je štiri ali pet — vstavljali odstopiti za cesto potrebna zemljišča, to pa je važna stvar, kajti dokler posestniki niso odškodovani za njihova zemljišča, se ne more pričeti z zgradbo. Cestni odbor Trebanjski, kateremu je bilo naročeno, naj v tej zadevi posreduje, je morebiti gledé odškodnine nekoliko preveč štedil, a nekateri posestniki so pa tudi morebiti preveč zahtevali in tako je prišlo do tega, da je bilo treba proti njim vpeljati razlastitev ali eksproprijacijo. Kdor vé, kako se take stvari lahko zavlačevajo, se ne bo čudil, da se je skoraj jedno leto izgubilo, predno je prišlo do razsodbe c. kr. deželne vlade, s katero je bilo izrečeno, da so posestniki primorani za cesto potrebni svet odstopiti proti taki odškodnini, kakor jim bo sodnem potom pripoznana. Ker je bilo temu tako, ni bilo mogoče preje razpisati oddaje te cestne zgradbe, a ko je bila razpisana, je došla deželnemu odboru žalibog jedna sama ponudba. Dotični ponudnik je zahteval 25⁰/₀ več, nego so bili stroški za zgradbo proračunani. Deželni odbor se ni smatral opravičenim to oferto vsprejeti, ker je bil visoki deželni zbor že določil najvišjo svoto, za katero se sme zgradba oddati in bi bilo vsled tega treba izprositi naknadnega kredita. Deželni odbor je zato nameraval poročati visoki zbornici o tej zadevi, a predno je to storil, je hotel se prepričati, ali bi vendar le ne bilo mogoče zgradbo oddati za nižjo ceno. Trebanjski cestni odbor je bil mnenja, da je to mogoče, kajti prosil je, naj se oddaja zgradba te ceste na novo razpiše. Deželni odbor bi bil to tudi storil, a zdaj se je oglašil pri deželnem stavbinskem uradu znan in zanesljiv podjetnik, ki se je izjavil, da bo vložil novo oferto, ki bo izdatno ugodnejša, kakor prejšnja.

Ako se to zgodi, potem bo deželni odbor v položaju to novo oferto potrditi, ako bo primerna in tako bo potem ta stvar prišla v pravi tir. Jaz sem prav zadovoljen, da je gospod poslanec doktor Žitnik sprožil to vprašanje, ker se je o tem že toliko govorilo in deželnemu odboru predbacivalo, da on to stvar zadržuje. Jaz res ne vem, kak interes bi imel deželni odbor pri tem, da bi se zavlekla zgradba ceste, ki je itak po zakonu že določena in je visoki deželni zbor tudi že dovolil zanjo dotični kredit. Na

drugi strani pa je tudi umevno, da deželni odbor ne more delati čudežev, ako treba šele čakati, da se izdela načrt, potem čakati, da pride razsodba glede razlastitve za cesto potrebnih zemljišč in da je šele potem, ko je vprašanje glede odškodnin popolnoma dognano, mogoče pričeti z zgradbo, a to je ravno tisto, kar ljudem ni mogoče dopovedati, da namreč morajo svoja zemljišča proti primerni odškodnini za zgradbo ceste odstopiti.

Prosim torej visoko zbornico, da vzame ta pojasnila na znanje.

Poslanec dr. Papež:

Tudi jaz sem primoran staviti na prečastitega gosp. deželnega glavarja neko vprašanje, ki je v zvezi z vprašanjem gospoda poslanca dr. Žitnika, a najprej izjavljam, da jemljem v vednost, kar je gospod deželni glavar ravnokar povedal. Meni se je namreč povedalo — in tega nisem izvedel samo iz časnikov, ampak tudi iz izjav nekaterih gospodov tovarišev, da se je nedavno vršila komisija v zadevi zgradbe lokalne železnice od Trebanjske postaje čez Mirno in Mokronog v Tržišče. Jaz ne vem natanko, kod bo peljala proga te nameravane železnice, toda skrbi me, da ne bi se pokazali kaki nedostatki pri izpeljavi te železnice za promet po nameravanih novih cestih, vsaj je znano, da se take železnice gradijo večinoma tako, da pogosto prerežejo ceste in tako ovirajo promet. Jaz bi si torej usojal vprašati, ali je morebiti prečastitemu gosp. deželnemu glavarju že došlo toliko določenega gradiva, da bi nam mogel povedati, ali se je bati kakih ovir za promet po nameravanih novih cestih vsled lokalne železnice, glede katere se je vršila komisija, v Št. Rupertski okolici in sploh na progi Trebnje-Mokronog?

Deželni glavar:

Na to vprašanje bo odgovoril gospod poslanec Povše, ker je bil on navzoč pri lokalni komisiji, ko se je trasa za to železnico pregledavala.

Poslanec Povše:

Dne 17. januarja t. l. zbrala se je v Trebnjem komisija glede nameravane železnične proge iz Trebnja na Mirno, Mokronog in Tržišče. Pri tej priliki so se zastopniki občin teh krajev potegnili tudi za to, da bi se cesta Gomila-Štamberk, o kateri je govoril gospod poslanec dr. Žitnik, izvršila. Pri tej obravnavi je prišlo do pogovora tudi o tem, kje bi železnična črta presekala novo cesto. Na to je zastopnik konsorcija za zgradbo železnice, dr. Beck, izjavil, da se bo železnična črta ali tako uredila, da ne bo v kvar projektovanih deželni cest, ali pa da bo konsorcij dal primerno odškodnino za to, če se bo morala deželna cesta zaradi železnice kod umakniti. Ta izjava konsorcija je vsekako pomirljiva in

kaže, da se cesta ne gledé na železnico lahko gradi. Sicer pa bo deželni inženir svojedobno pri končnem obhodu trase, ki se bo vršil spomladi, vsekako še imel priliko staviti svoje zahteve, ki se mu bodo v varstvo deželne ceste videle potrebne.

Deželni glavar:

Jaz mislim, da bo gospod poslanec dr. Papež zadovoljen s pojasnilom, katero je dobil od gospoda deželnega odbornika Povšeta. Meni preostaja torej odgovoriti le še na drugi del interpelacije gospoda poslanca dr. Žitnika, namreč glede ceste iz Moravč na Čatež. To je okrajna cesta, ki zadeva Trebanjski in Litijski cestni okraj in spada izvršitev te cestne zgradbe v delokrog teh cestnih odborov. Če se torej stvar ni izvršila, sta za to v prvi vrsti odgovorna imenovana cestna odbora. Kolikor je meni znano, obstoji glavna ovira v tem, da se litijski cestni odbor brani izvršiti delo po razširjenem projektu, ker je mnenja, da naj bi se le korigiral klanec pri Čatežu, kar bi bilo mnogo ceneje in bi po njegovem mnenju popolnoma zadostovalo prometnim potrebam. Zakaj da se z delom dosedaj ni pričelo, o tem jaz nisem informiran, konstatujem pa, da imata cestna odbora pravico pričeti z delom vsak dan in da jih deželni odbor v tem nič ne ovira. Sicer pa jemljem interpelacijo gospoda poslanca dr. Žitnika v vednost in bom od svoje strani primerno vplival na to, da se cestna odbora med seboj dogovorita in se potem delo prične.

Poslanec dr. Žitnik:

Hvala za pojasnilo!

Poročevalec Jelovšek:

(Bere marg. št. 15.—26., ki se brez debate vzamejo na znanje. — *Liest die Marg.-Nr 15—26, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.*)

Izkaz I., katerega je letos deželni odbor prvič predložil deželnemu zboru, nam marsikaj pove. Najprej razvidimo, da je samo 28 okrajev na Kranjskem tako srečnih, da imajo deželne ceste, med tem ko je pet okrajev tako nesrečnih, da nimajo nobene deželne ceste, in sicer so ti nesrečni okraji sledeči: Bistrica, Brdo, Kostanjevica, Ljubljanska okolica in Vrhnika.

Če primerjamo razne okraje, koliko imajo deželni in koliko okrajnih cest, zapazimo, da ima najimovitejši okraj na Kranjskem, Kranjski, 56 km okrajnih in 50 km deželni cest. Drugi najbogatejši okraj Škofjeloški ima 28.515 km okrajnih in 50 km deželni cest. Če pa pogledamo razmerje pri ubožnejših okrajih, vidimo, da ima najubožnejši okraj Črnomaljski 85.2 km okrajnih in samo 45.5 km deželni cest. Metlika ima 80.403 km okrajnih cest, pa samo 2 km deželne ceste. Litija n. pr. ima 111 km

okrajnih cest, deželne ceste pa samo 8 km, Ljubljanska okolica pa nima niti 1 km deželne ceste.

Jaz gotovo vsakemu okraju privoščim, da ima prav veliko deželnih cest, mislim pa vendar, da je želeti, da se v prihodnje, ako bi kak okraj, ki do- slej še nima deželne ceste, ali jih nima veliko, pro- sil, da se ta ali ona cesta uvrsti med deželne ceste, da se nanj ozir jemlje. Dalje kaže izkaz, da je naj- dražji Cerkniški okraj, ker stane tamkaj 1 km nad 466 gld. V Litijskem okraju stane 1 km 300 gld., v Novomeškem 217 gld. 30 kr. in v Ribnici 214 gld. 90 kr.

V izkazu II. nimam ničesar omeniti.

Iz izkaza III. je razvidno, da ima največ okraj- nih cest Ljubljanska okolica, namreč 182.45 km.

Potem pride Litija z 111.76 km, potem Kočevje 97.285 km in Novomesto z 93.2 km.

Kar se tiče cestne naklade, plačuje največ Rib- nica, namreč 38%, potem pride Kostanjevica z 30% in Velike Lašče s 26%. Največji primankljaj je iz- kazal okrajni cestni odbor Tržiški.

V izkazu IV. omenjam samo to, da so največje deželne prispevke dobili okraji: Škofjaloka 3000 gld. in Novomesto in Kamnik pa po 2000 gld.

Iz izkaza A je razvidno, da se slavni okrajni cestni odbori niso prav nič poboljšali. Lansko leto je visoka zbornica grajala, da nekateri cestni od- bori nikako nečejo računov polagati in sprejela se je resolucija, da postopaj deželni odbor proti dotič- nim malomarnim cestnim odborom kolikor mogoče strogo, ali vse to nič ne pomaga.

Tistim dvem okrajem, ki sta lansko leto za- ostala s svojimi računi, pridružila sta se letos še dva druga, tako da letos štirje cestni odbori niso poslali računov.

Upravni odsek je vsled tega sklenil predlagati sledečo resolucijo:

„Iz letnega poročila o občilih se je upravni odsek prepričal, da nekateri okrajni cestni odbori še vedno ne predlagajo računov deželnemu odboru in da se dotični pozivi deželnega odbora prezirajo. Zategadelj se deželnemu odboru zopet nalaga, da naj proti takim malomarnim cestnim odborom v bo- doče z največjo strogostjo postopa.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje predlagam, da se posamezni izkazi vza- mejo na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje nasvetujem, da se marg. št. 27. in 28. vzameta na znanje,

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 29. poroča, da je c. kr. železniško mi- nisterstvo v XIV. deželnozborski seji dné 3. marca 1897 izraženi želji ugodilo s tem, da je že 1. 1896. na progi Ljubljana-Lesce vpeljana vlaka št. 1720. in 1721. dovolilo tudi za poletno vožnjo dobo 1897.

Predlagam, da se to vzame na znanje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Globočnik ima besedo.

Poslanec Globočnik:

Visoka zbornica! Na pomlad 1. 1895. vpeljal se je na gorenjski progi c. kr. državnih železnic lokalni vlak, ki je prihajal v Ljubljano zjutraj okolu 8. ure in je odhajal iz Ljubljane na Gorenjsko zvečer ob 7. uri 35 minut. Ta vlak je vseskozi ugajal občinstvu, ali žalibog moglo se ga je le kratek čas posluževati, ker se je dné 1. oktobra istega leta zopet odpravil.

Ker je pa občinstvo zopet želelo vpeljavo tega vlaka, polastil se je tudi visoki deželni zbor te za- deve in dné 31. januarija 1. 1896. izrekel je visoki deželni zbor kranjski, da se njemu ta vlak za povzdigo personalnega prometa jako potreben zdi, in naročil je deželnemu odboru, da pošlje prošnjo na železniško ministerstvo in na c. kr. prometno rav- nateljstvo državnih železnic v Beljaku v ta namen, da se enak vlak na gorenjski progi državnih železnic zopet vpelje.

Vsled tega poziva je železniško ministerstvo z odlokom z dne 18. februarija 1. 1896. zopet dovolilo, da se vpelje ta vlak in sicer z dnem 1. majnika 1896. Ali žalibog, vozil je vlak le poleti in dné 1. oktobra 1896. je bil zopet ustavljen.

Lansko leto je upravni odsek predlagal reso- lucijo, ki se je zopet nanašala na to, da bi se ta vlak zopet vpeljal in dné 3. marca 1897. izrekel se je visoki deželni zbor zopet za potrebo tega vlaka, in potem se je z dnem 1. majnika 1897. ta vlak zopet vpeljal, ali žalibog po končani poletni dobi dné 1. oktobra 1897. zopet zaustavil.

Gotovo pa, gospôda moja, je znano vsakemu, kdor pozna gorenjske razmere, da je ta vlak velika potreba za gorenjski personalni promet in da si ljudstvo jako želi, da bi se ta vlak zopet vpeljal, ker ga prav nujno potrebuje.

Mi imamo sicer mnogobrojne zveze med Tre- bižom in Ljubljano, in reči smem, da so jako ugodne, ali le za veliki promet, za lokalni promet pa ne ugajajo posebno. Zato bi bilo želeti, da bi se tudi lokalnemu prometu ustreglo kolikor mogoče s tem, da se zopet vpelje dotični osobni vlak in sicer ne samo za poletje, ampak tudi za zimski čas, ker je v zimskem času še bolj neprilичno, ako se pride iz Gorenjskega že ob 6. uri zjutraj, tako da se mora v Ljubljani v temi okrog tavati in človek ne vé, kam bi se dejal do 9. ure, ko more šele iti po svojih poslih.

Z ozirom na to se nadejam, da bo visoki de- želni zbor pritrdil resoluciji, katero si bom dovolil prebrati, in nadejam se tudi, da visoko železniško ministerstvo ne bo nasprotovalo tej želji gorenjskega prebivalstva.

Resolucija se glasi tako-le:

„Resolucija:

Deželnemu odboru se naroča, da nemudoma na visoko c. kr. železnično ministerstvo na Dunaji in na

prometno ravnateljstvo c. kr. državnih železnic v Beljaku odpošlje prošnjo: da bi se na Gorenjski c. kr. državni železnici med Trbižem in Ljubljano ali vsaj med postajama Lesce in Ljubljana vpeljal lokalni vlak, kateri bi po leti in tudi po zimi vozil, in bi iz Gorenjskega v Ljubljano prihajal okolo 8. ure zjutraj, iz Ljubljane na Gorenjsko pa odhajal okolo 7. ure zvečer.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Globočnika, izvolijo ustati.

(Se podpré. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Prečastiti gospod predgovornik stavil je predlog, ki je popolnoma sličen tistemu, ki se je bil vsako leto zadnje tri leta sprejel, samo da se ni vsako leto oziral tudi na zimski čas, ampak samo na poletje. Predlog pa ne ustreza popolnoma faktičnim razmeram, zato ne, ker je po voznem redu za poletno sezijo itak že določeno, da se bo ta vlak, katerega je deloma tudi visoki deželni zbor izprosil pri železnični upravi, zopet vozil, kakor lani, od dné 1. maja do 1. oktobra in sicer iz Ljubljane do Lesec in iz Lesec v Ljubljano. Torej sem jaz mnenja, da ni potreba, da bi se še prosilo za ta vlak, katerega je visoko c. kr. železniško ministerstvo itak že sprejelo v vozni red za prihodnjo letno sezijo. Kar se pa tiče zimskega vlaka, se pa jaz popolnoma strinjam z utemeljevanjem in željo častitega gospoda predgovornika in bi torej tudi priporočal častitim gospodom poslancem, da bi jej pritrdili. Ker gre pa predlog gospoda poslanca Globočnika na to, da bi ta vlak vozil med Trbižom in Ljubljano ali vsaj iz Lesec do Ljubljane, tako je pa vendarle treba, da se tudi na poletje misli. Tudi jaz sem mnenja, da bi ustrezalo prebivalcem sodnega okraja Kranjskogorskega in tudi nekaterim prebivalcem iz Trbiža in okolice, ki se mnogokrat po opravkih v Ljubljano vozijo, da bi se ta vlak iz Lesec potegnil v Trbiž, ako bi pa železnična uprava tej želji ne mogla ustreči, naj se pa vlak potegne vsaj iz Lesec do Jesenic. To bi se po mojem mnenju jako lahko zgodilo in bi promet tudi dokaj manj stroškov povzročil, ako bi se na Jesenicah napravila še ena „Drehscheibe“, ker je na postaji v Lescah še ni in se mora vsak stroj v Podnart nazaj voziti, kjer se more šele obrniti. Zeleti je torej — in, kakor je razvidno iz peticij, ki so bile visokemu zboru predložene v prejšnjih letih, želé to tudi res občine oziroma prebivalci iz krajev nad Lescami — da bi se ta vlak vozil vsaj do Jesenic, in v tem zmislu bi si usojal

predlagati neko premembo predloga gospoda poslanca Globočnika, ki naj bi se glasil:

„Deželnemu odboru se naroča, da nemudoma na visoko c. kr. železnično ministerstvo na Dunaju in na prometno ravnateljstvo c. kr. državnih železnic v Beljaku odpošlje prošnjo: 1. da bi po leti na c. kr. državni železnici uže nekoliko let uvedeni lokalni vlak ne vozil ne le med Ljubljano in Lescam, ampak tudi med Ljubljano in Trbižem in ko bi to nikakor ne bilo mogoče, vsaj med Ljubljano in Jesenicami, in 2. da bi ta lokalni vlak tudi po zimi vozil. Prihajal naj bi ta lokalni vlak celo leto v Ljubljano okolo 8. ure zjutraj in odhajal iz Ljubljane okolo 7. uri zvečer.“

Deželni glavar:

Usojam se vprašati gospoda poslanca Globočnika, ali se strinja s to premembo, katero nasvetuje gospod poslanec ces. svetnik Murnik?

Poslanec Globočnik:

Se strinjam!

Deželni glavar:

Torej se bo glasovalo o resoluciji gospoda poslanca Globočnika, kakor jo je spremenil gospod poslanec ces. svetnik Murnik.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne — gospod poročevalec?

Poročevalec Jelovšek:

Jaz samo toplo podpiram ta predlog, ker nima drugega namena, kakor da se ustreže želji občinstva, ki je že tako velikokrat prosilo za ta vlak.

Deželni glavar:

Prosim torej glasovati.

Najprej je gospod poročevalec predlagal, da se marg. št. 29. vzame na znanje.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj prosim še glasovati o resoluciji gospoda poslanca Globočnika, kakor jo je spremenil gospod poslanec ces. svetnik Murnik.

Gospodje, ki se strinjajo s to resolucijo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Poročevalec Jelovšek:

(Bere marg. št. 30.—33., ki se brez debate vzamejo na znanje. — Liest die Marg.-Nr. 30—33, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec župnik Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Visoka zbornica!

Gospod poročevalec Jelovšek je v svojem poročilu med drugim tudi omenil, da med najrevnejše kraje v deželi se štejeta okraja Črnomaljski in Metliški in da zlasti poslednji okraj ima samo 2 km deželne ceste v svojem cestnem okrožji. Visoka zbornica bo imela priliko, še v tem zasedanju razpravljati o prošnji cestnega odbora Metliškega, da se nekoliko okrajne ceste uvrsti v kategorijo deželnih cest in kakor je visoka zbornica do sedaj kazala svojo naklonjenost Beli krajini, upam, da se jej bo blagohotna izkazala tudi v tej točki, ter pomogla zlasti Metliškemu okraju, da bo dosegel, kar si želi. Letno poročilo v § 6. „Občila“ razpravlja v zadnjih 5 marg. številkah o železnicah.

Jaz iščem in iščem, pa žalibog ne najdem nobene črke o Belokranjski železnici. Gospôda moja! Jaz si v duhu predstavljam v tem trenutku vso kranjsko deželo pred seboj in v duhu malo po njej popotovaje vidim, da iz stolnega mesta Ljubljane sleherni dan večkrat drda železnica mimo Škofje Loke, mimo Kranja na Gorenjsko črez gorenjsko dolino. Kakor vse kaže, bo železnica v ne predolgem času svojo pot imela tudi mimo kinča kranjske dežele in prerezala divni Bohinj. Kamnik ima svojo železnico, Notranjska se vozi dan na dan v Ljubljano in v St. Peter, kjer dobi železnica dve krili, jedno v Trst in drugo v Reko. Velikolaški okraj, Ribniški okraj, Kočevski okraj ima svojo železnico, Vrhnika se veseli, da se bo že letos vozila po železnici v Ljubljano, lepa St. Rupertska dolina se nadeja, v kratkem dobiti železnico in če pomislimo na daljno Dolenjsko, je tudi ona z deželno stolnico zvezana po železniški progi, katera pelje iz Ljubljane mimo Višnje Gore, Trebnja v Novo Mesto. Če moj duh dalje potuje, se ustavi na vrhu Gorjancev in željno se ogleduje po belokranjski dolini, ako bo morda moje oko zagledalo kje kakšen hlaŕon, ki bi mi rekel: Glej, tudi Bela Krajina ima svojo železnico.

Gospôda moja, že 30 let se razpravlja to vprašanje, že davno je kršćeno in je dobilo svoje ime

to dete, pravi se mu: belokranjska železnica; samo tako željno pričakovanega poroda še ni. Belokranjska dežela je že po svogi legi prav ugodna zlasti za sadjerejo in v prvi vrsti pa za vinorejo. Gospôda moja! Jaz se še spominjam onih blagih časov, ko je belokranjska dežela zakladala s svojo dobro kapljico vso kranjsko deželo in jaz se spominjam vinskih kupcev, ki so prihajali k nam iz Kamnika, iz visoke Kranjske gore, iz Radovljice, iz vse Notranjske, iz Ljubljane, z eno besedo: iz vse dežele kranjske so hodili si iskat v Belo krajino zdrave poštene vinske kapljice in ko semtertje med deželnozborskim zasedanjem naredim kak izlet na Gorenjsko, čujem srćne želje in besede: Belokranjci, glejte, hitro si poskrbite, da bodo zopet zasajeni vaši vinogradi, kajti mi že težko pogrešamo vaše kapljice. Ob enem pa se mi reče: skrbite, da pridete do železnice, da bomo potem po železnici zopet prihajali po vaše izborno vino.

Gospôda moja! Gospod poslanec deželnosodni svćtnik iz Ribnice je svojećasno, ko se je potegoval za belokranjsko železnico, opozoril na to, da Bela Krajina gravitira v Karlovec. Jaz temu pritrdim, kajti mi v Karlovcu kupujemo živino in tisti kruh, kate-rega nam Bela Krajina ne dá, kolikor ga potrebujemo, in će se zelo ne motim, ne bo dolgo, da bo Karlovec po železnici zvezan z Metliko. Že je določeno, kje bo stal kolodvor, namreć tik takozvanega metliškega mostu, in deželna vlada hrvatska že prav pridno pripravlja v okolici na hrvatski strani nove ceste, ki naj bodo danes ali jutri dovozne ceste k dotićni železnici. Gospôda moja! Jaz pa vendar mislim, da naj bi se ne pustili prehiteti od Hrvatske, kajti će tudi nerad, vendar priznavam, da nas bo železnica iz Karlovca v Metliko še bolj vezala na Karlovec, kakor smo vezani že sedaj. Mi pa želimo, da bi se Novo Mesto povzdignilo in se mu dala prilika, da si moremo mi tam priskrbeti svoje žitne potrebe in da bomo tam imeli svoje živinske trge, da bomo navezani na materno zemljo in to se bo s tem zgodilo, ako se Bela Krajina zveže z Novim Mestom po železnici.

Gospod grof Barbo nam je prav na srce polagal deželno skladišće v Ljubljani. Mi Belokranjci smo sedaj odloćno proti takemu skladišču in moramo to biti. Jaz stanujem na vznožju Gorjancev in z lahkim vozom rabim do postaje v Novo Mesto 4 ure. Bog daj, da se kmalu zbližajo tisti ćasi, ko bo Bela Krajina zopet dajala deželi vino, vendar ne bo kazalo gospodarju, voziti ga s težkim vozom v Novo Mesto na kolodvor in šele potem po železnici v deželno skladišće v Ljubljano, ampak železnica naj bo iz Novega Mesta podaljšana do Bele Krajine in potem se znabiti znamo mi sprijazniti s to mislijo — pravim znamo se spoprijazniti, dasi sem preprićan, da nam iz druge strani deželnega skladišća ne bo treba za naše vino, ker je naše vino na tako dobrem glasu, da, ko bi ga le imeli, bi ga lahko v svojih kletéh v svoji deželi prodali.

Gospôda moja! Kaj hoćem s tem reći? Reći hoćem le to: Izginila je belokranjska železnica iz letnega poročila deželnega odbora, ni pa in nikdar

ne bo izginila iz srčnih želja Bele Krajine. In isto-tako pa želim in prosim, naj Belokranjska železnica ne izgine iz mislij in iz trudaljubive skrbi tistih go-spodov, ki so v tej stvari odločevalni faktorji. (Od ♀ bravanje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec župnik Ažman ima besedo.

Poslanec Ažman:

Visoka zbornica!

Oglasil sem se k besedi v splošni razpravi o občilih, ker bi rad gospode zborovalce opozoril na neko pomankljivost, ali recimo raje trdobo, ki se nahaja v policijskem cestnem redu vojvodine Kranjske z dné 20. septembra 1874. Namen te postave je jasen in hvale vreden. Postava namreč hoče zabraniti mogoče nesreče, ki se tako rade dogajajo na cestah. Ali vendar mislim, da je ta skrb v nekaterih točkah prevelika in da je ravno z določbami tega policijskega reda obteženo kmetijsko gospodarstvo. Izmed drugih določb je posebno trda ona v § 22. omenjene postave, v katerem je rečeno, da ni dovoljeno, da bi smel jeden sam voznik voziti z dvema vpreženima vozovoma ali z več vozovi. S tem, gospôda moja, je poljedelstvo in kmetijsko gospodarstvo zelo obteženo. Naš kmet namreč je toliko praktičen, da vé, koliko je čas vreden. Pri obdelovanji polja se zgodi, da se včasih zelo mudi; treba je postavim: gnoj na njivo ali pridelke iz njive ali pa listje in drva iz gozda hitreje izvoziti in zato vzame dva voza. Ali postava mu ne dovoljuje da bi smel sam voditi dva vprežena voza; tedaj mora vzeti saboj še koga drugega, da vodi drugi voz. Kakor je gospodom znano, vodijo veliko-krat poljska in gozdna pota na državne, deželne in okrajne ceste in tako se pri obdelovanji polja večkrat naš kmet posluži teh cest. Ali on sam ne sme iti z dvema vpreženima vozovoma, ampak mora, kakor rečeno, imeti še koga drugega, ki mu vodi drug voz. Ako ga sam vodi in ga orožnik dobi, tedaj je kazen gotova. Najmanjša kazen je 1 goldinar. Pa to bi še ne bilo najhujše, ampak dotičnik mora potem iti do okrajnega glavarstva, da se tam opraviči in pri tem zopet potrosi denarja in to ga jako boli, kajti naš kmet vé, koliko mora trpeti, predno zasluži en goldinar. Zato si skuša kmet pomagati, da vsaj boljši kup izhaja in zato si vzame koj svojega otroka, da mu vodi drug voz ali tu je pa zopet težava. Otrok je namreč dolžan v šolo hoditi in ako ga pa oče za voznika saboj vzame, tedaj je zopet kaznovan, zato, ker je otrok šolo zamudil. Ta stvar je že tako daleč prišla, da jemljejo kmetje saboj še manjše otroke, ki še ne hodijo v šolo, tako, da včasih dobite zraven drugega voza takega otroka, ki komaj bič v roki drži. Oče pa pri tem nima samo paziti na svoj voz, ampak tudi na drug voz, in poleg tega še na otroka, tako da je kaka nesreča skoro

še lažje mogoča, kakor če bi bil drug voz sploh brez vodstva. Na takih cestah vidite tudi jako veliko žensk, ki hodijo kot vozniki zraven vozov; to ni posebno koristno za gospodarstvo in jaz mislim, da je za ženske posebno še v moralnem oziru prav škodljivo, ako hodijo kot vozniki po cestah. Kmet je tedaj v tem obziru res velik revež. Kakor so danes plače za kmetске posle in delavce velike, se bo kmet kolikor časa le more, ogibal temu, da bi sprejel posla ali delavca in rajši skuša obdelovati polje z domačimi ljudmi. Ako ga pa ne more z domačimi ljudmi obdelavati, je gotovo tepen, kajti resnica je, da je tisti kmetovalec, ki mora s tujimi ljudmi polja obdelovati, gotovo na izgubi. Zatorej pravim, da je naš kmet na vsak način tepen. Ako vozi z dvema vozovoma in ga dobi orožnik, je kaznovan (— in to spričevanje se mora dati orožnikom, da so v tem obziru res zelo pazljivi). Ako vzame saboj za šolo godnega otroka, je zopet kaznovan. Če pa mora posla najemati, si pa zopet nakoplje veliko troškov. Zatorej mislim, da naj bi se našemu kmetu njegov že tako težki stan kolikor mogoče olajšal, in da bi se trdoba, ki tiči v tej postavni določbi, kolikor mogoče ublažila ali odpravila, vsaj tako, kakor se to godi na državnih cestah. Na državnih cestah ima namreč deželna vlada pravico, da v nekaterih posebno uvaževanja vrednih slučajih sme privoliti, da sme en voznik dva ali več vpreženih voz voditi. Te izjeme v omenjeni postavi za deželni cestno-policijski red ne nahajamo in zato je moj predlog ta, da bi se v postavo sprejela taka izjema, ki bi omogočila, da bi vsaj v nekaterih uvaževanja vrednih slučajih naš kmet smel voditi po dva voza, in zatorej si dovoljujem predlagati sledečo resolucijo, da jo visoki deželni zbor uvažuje in ji pritrdi:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da izdela novelo k § 22. cestnega policijskega reda vojvodine Kranjske od 26. septembra 1874. v tem pomenu, da se enaka izjema kakor za državne, dovoli tudi za nedržavne ceste, da sme namreč z dovoljenjem kompetentne oblasti v uvaževanja vrednih slučajih en sam voznik voditi tudi dva vprežena vozova (§ 17. razglasa z dné 28. junija 1893, št. 24. deželnega zakonika).“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Ažmana, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Jelovšek:

Jaz samo toplo podpiram to resolucijo, ker je popolnoma opravičena.

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo resoluciji gospoda poslanca Ažmana, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pöschel
(prevzame predsedništvo — den Vorsitz übernehmend):

Der Herr Landeshauptmann hat sich zum Worte gemeldet.

Deželni glavar

(S poslanskega sedeža. — vom Abgeordnetenſitze aus):

Visoki deželni zbor! Akoravno je že precej dolgo trajala debata o občilih, sem vendar tudi jaz primoran spregovoriti še nekoliko besed in sicer me sili v to neka opazka častitega gospoda poročevalca, katero je v imenu upravnega odseka storil gledé razmerja deželnih cest v posameznih cestnih okrajih.

On je cestne okraje na Kranjskem ločil v dve kategoriji, namreč v srečne in nesrečne, in sicer so po njegovem mnenju srečni okraji tisti, ki imajo deželne ceste, nesrečni pa tisti, ki nimajo deželnih cest.

Ker bi bilo mogoče, da bi nekateri gospodje poslanci, ki tistikrat še niso bili člani visoke zbornice, ko se je sklepal zakon z dné 28. julija 1889, in ker bi tudi občinstvo, ki bo to opazko izvedelo, morda mislilo, da je tedaj deželni zbor skrajno pristransko postopal, ko je razne ceste uvrščeval med deželne ceste, čutim se dolžnega, da kot tedanji poročevalec in z ozirom na ugled deželnega zbora, ki je tedaj potom zakona določeval uvrstitev cest, stvarno popravim to trditev.

Bodi meni v prvi vrsti dovoljeno, da so sklicujem na cestni zakon z dné 28. julija 1889, dež. zak. št. 17., čegar § 2. določuje sledeče:

(bere: — liest:)

„Deželne ceste so tiste, katere se zaradi posebne svoje važnosti za promet dežele ali večjih deželnih pokrajin in z ozirom na dragost njih napravljanja in njih vzdrževanja razglasé za take po deželnem zakonu.“

Po tej določbi cestnega zakona je bil deželnemu zboru že takorekoč kažipot dan, kako ima postopati pri uvrstitvi deželnih cest, namreč da se

uvrstijo samo tiste ceste med deželne, ki imajo kriterij, kakor ga določuje § 2. cestnega zakona. Deželni zbor Kranjski je z zakonom ravnotistega dné, kakor sem prej citiral, št. 18. dež. zakonika, vse tiste ceste, katere je omenil gospod poročevalec in katere se v zakonu nahajajo, uvrstil med deželne ceste in konstatujem, da proti tej uvrstitvi takrat od nobene strani ni bilo niti najmanjšega ugovora.

Gospod poročevalec upravnega odseka je rekel, da so najbolj bogati okraji na Gorenjskem posebno odlikovani z deželnimi cestami, in da so ti okraji gledé cest veliko bolj srečni kakor drugi okraji, ki nimajo deželnih cest.

Dovolite, častiti gospodje poslanci, da po številkah dokažem, kako malo vzroka pa imajo dotični okraji, ki so po mnenju gospoda poročevalca tako zelo „srečni“, čutiti se srečne. To se bo najbolje videlo iz tega, če se pogleda v razkazu letnega poročila, iz katerega je zajemal svoje statistične date gospod poročevalec, koliko cestne priklade plačujejo ti „srečni“ okraji. V primeri z nesrečnimi najbrž jako malo, ker sicer ne vem, kaka posebna „sreča“ ali dobrot bi bila to, ako ima kak okraj deželnih cest. Prosim torej dovoljenja, da smem prečitati in sicer najprej, koliko cestne priklade plačujejo „srečni“ okraji, ki imajo deželne ceste.

Črnomelj ima 20 % cestno naklado, Kočevje 25 %, Krško 20 %, Litija 20 %, Lož 18 %, Novo Mesto 20 %, Ribnica 33 %, Trebno 17 %, Velike Lašice 30 % in Žužemperk 23 %.

V teh številkah torej, gospôda moja, se kaže tista „sreča“, o kateri je govoril gospod poročevalec.

Sedaj pa poglejmo, koliko cestne priklade pa plačujejo „nesrečni“ okraji, namreč tisti, ki nimajo deželnih cest.

Tukaj je v prvi vrsti Brdski okraj, ki nima nobene deželne ceste. Ta okraj je plačeval po 5 do 6 % cestne naklade, več kot 10 % nikoli in sedaj plačuje menda 9 % vzlic temu, da se zdaj gradi nova okrajna cesta v Moravče. Ali je to morebiti visoka priklada, če se s tem izhaja in še eno novo cesto gradi?

Ljubljanska okolica, pravi gospod poročevalec, je tudi tako nesrečna, da nima nobene deželne ceste, kar pa ni popolnoma resnično, kajti v ta okraj spada en del Ahacijske ceste, ki je deželna cesta, in en del deželne ceste na Krko. In koliko pa plača Ljubljanska okolica cestne priklade? — Celih 12 %! Torej „srečni“ okraji, kakor smo prej slišali, plačujejo po 20—30 %, „nesrečni“ pa po 10—12 %. Dalje Tržič, to je tudi tako nesrečen okraj, da nima deželne ceste, plača pa 10 % cestne priklade.

Torej popravljam opazko gospoda poročevalca, da se ne bo napačno mnenje po deželi širilo, da so tisti okraji, ki imajo deželne ceste, protežirani, dočim se drugim krajem niso dale, ker niso imeli protekcije.

Pri uvrstitvi deželnih cest postopalo se je s skrajno pazljivostjo. Prvič se je gledalo na § 2. cestnega zakona, katera cesta se smé uvrstiti, in v drugi vrsti se je pa gledalo na to, kaka so prometna sredstva v tem ali onem okraju, kajti če ima kak

okraj železnico, državno cesto in dobre okrajne ceste, potem ni bilo povoda, da bi se mu bila dala še deželna cesta. Tako n. pr. ima Brdski okraj železnico in skozi celi okraj teče državna cesta. Tudi Vrhniški okraj ima železnico in bo dobil sedaj še lokalno železnico; dalje ima državno cesto in dobre okrajne ceste, torej ni nobenega povoda, da bi se mu dala še deželna cesta. Gospod poročevalec bi bil gotovo v veliki zadregi, če bi moral nasvetovati, katera cesta naj se n. pr. v Brdskem ali v Vrhniškem okraju uvrsti med deželne ceste, kajti nobena nima predpisanega kriterija.

Mislim, gospôda moja, da sem s temi besedami stvar dovelj pojasnil. Nisem sicer mnenja, kakor da bi gospod poročevalec ne bil z dobrim namenom poročal — na to niti ne mislim — ampak le to rečem, da je upravni odsek, če je o tem razpravljal, prišel do tega zaključka zato, ker večinoma njegovi člani niso bili člani visokega deželnega zbora takrat, ko se je sklepala uvrstitev deželnih cest. Če se je pri tisti priliki n. pr. posebno oziralo na Črnomajlski in Kočevski okraj, ni bila toliko merodajna važnost dotičnih prog, ki so se uvrstile med okrajne ceste, pač pa se je naglašalo, da imata ta dva okraja skrbeti za veliko okrajnih cest, da pa nimata nobene železnice in nobenih državnih cest, in da naj torej dobita več deželnih cest.

Prosim torej visoki zbor, da vzame to pojasnilo na znanje in naj pravično sodi o delovanju deželnega zbora v onem času, ko sta se sklepala zakona z dné 28. julija 1889, dež. zak. št. 17. in 18., s katerim poslednjim so se uvrstile dotične okrajne ceste med deželne ceste. (Odobranje. — Beifall.)

Poročevalec Jelovšek:

Ko sem napravil tisto opazko o srečnih in nesrečnih okrajih, imel sem najmanj v mislih, da bi bil hotel prečastitega gospoda deželnega glavarja kot referenta v cestnih zadevah žaliti, ali predbacivati deželnemu zboru, da je pri uvrščanju deželnih cest pristransko postopal. Hotel sem s tem edino le željo izreči, da naj bi se v prihodnje v prvi vrsti oziralo na take okraje, ki doslej še nimajo deželnih cest. V drugem sem pa popolnoma preverjen, da tisti okraji, ki imajo deželne ceste, plačujejo veliko cestne priklade, ampak če bi še teh cest ne imeli, bi bila priklada še višja in v tem oziru so torej gotovo srečni, da imajo deželne ceste.

Torej še enkrat povdarjam, da upravni odsek oziroma njegov poročevalec ni imel nobenega drugega namena, kakor izreči prošnjo in željo, da se bo visoka zbornica, kadar bi se zopet imele uvrstiti kake okrajne ceste med deželne ceste, v prvi vrsti ozirala na tiste okraje, ki deželnih cest doslej še sploh nimajo.

Deželni glavar:

(Prevzame predsedništvo. — Den Vorſitz übernehmend.)

Na to le še kot stvarni popravek navajam, da se jaz za svojo osebo nikakor nisem žaljenega čutil.

Govoril sem le o deželnem zboru in, da se ne bo kaj napačnega mislilo, sem povdarjal, da je pri uvrščevanju deželnih cest popolnoma nepristransko postopal. Da bi se bil jaz osobno žaljenega čutil, za to nisem imel nobenega povoda, kajti ne referent, ne deželni odbor, ampak deželni zbor je uvrščeval okrajne ceste med deželne ceste.

S tem je točka 7. dnevnega reda rešena.

K točki:

8. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:

a) zdravstvenega zastopa za okrožje Vipavsko gledé podpore za zgradbo okrožne bolnice;

8. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:

a) der Sanitätsvertretung für den Wippacher District um Subvention für den Bau eines Districtsspitals;

naznanjam, da finančni odsek še ni v položaju, da bi o tej stvari poročal.

Preidemo torej k točki:

b) županstva občine sv. Križ pri Kostanjevici za uravnavo Krke;

b) des Gemeindeamtes St. Kreuz bei Landstraß um Regulierung der Gurf;

c) več posestnikov iz Kostanjevice za uravnavo Krke;

c) mehrerer Befitzer von Landstraß um Regulierung der Gurf;

d) več posestnikov iz Zameškega in Drame za uravnavo Krke;

d) mehrerer Befitzer von Zameško und Drama um Regulierung der Gurf.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki zbor! Vsled sklepa visokega deželnega zbora iz leta 1890. je deželni odbor skrbel za to, da se je izdelal načrt v svrhu regulovanja Krke, zlasti v oni progi, ki leži v Kostanjeviškem okraju. Ta načrt je izdelal inženir Viljem Butta v Celji in leži v registraturi, oziroma danes pred menoj tukaj in če pregledamo ta načrt, razvidimo, da je v vsakem oziru temeljit tako v grafičnem kakor v popisovalnem

delu, to je namreč tehnično poročilo, račun enotnih cen itd.

Da se od tistega časa, odkar je dobil deželni odbor ta načrt v roke, namreč od leta 1892. naprej nič ni zgodilo v izvrševanje teh načrtov, je vzrok v prvi vrsti pač to, da visoki deželni zbor ni dal deželnemu odboru drugega naročila, kakor to, da dá izdelati načrt v svrhu regulovanja Krke.

Drugič pa, akoravno so deželnemu odboru vsako leto došla poročila o škodah, ki so se v teh krajih pripetile vsled povodnji, ni bilo moč pričeti obravnavanj gledé te regulacije ravno vsled še bolj nujnih nalog v svrhu amelioracij dežele.

Da je letos ta predmet v resnici prišel v obravnavo, temu je neposredni vzrok ta, da je dobil visoki zbor tri prošnje iz Kostanjeviškega okraja, in sicer eno iz občine Kostanjevice, potem drugo od vasi Drama, Pirešeče, Bušča Vas itd. in tretjo od drugih sosednih vasi, posebno od vasi Pristava in da mu je sedaj treba te prošnje rešiti. Pri obravnavanju o teh prošnjah se je vzel v finančnem odseku tudi predležeči projekt v roko in prišli smo na to, da ni samo mogoče, ampak tudi potrebno, da se storé daljši koraki v svrhu te regulacije. V tem tehničnem poročilu inženirja Butte je povedano, da je jedini vzrok preplavljanja pomanjkanje padca, ki je prav plitev. Vzrok tega pomanjkanja padca so pa na eni strani naravni oviri, na drugi strani pa umetni oviri. Umetni oviri so jezovi, naravni oviri pa otočice in visočine v naravni strugi, torej plitvice. Iz poročila izvemo, da so v obrežji Krke v Kostanjeviškem okraju povodnji vsako leto takrat, kadar v Novem Mestu 24 ur dežuje. Povprečno šteje inženir Butta na vsak mesec eno povodenj, in gospod Hahn, ravnatelj meteorološkega centralnega zavoda na Dunaju, pravi, da se vrsti Krka med one reke, ki sprejemajo največ deževne vode v Avstriji. Preplavljenje pa obseže 4210 oralov dobrega sveta izvzemši seveda ceste, kajti tudi ceste moram omeniti.

Preplavi se namreč 5210 *m* okrajne ceste in to se šteje po onem stanju, ki je bilo leta 1891., od katerega časa je morda nastala še kaka nova okrajna cesta. Potem se preplavi 1100 *m* državne ceste in — na to ne opozarjam samo častite gospode poslance, ampak tudi precastitega gospoda zastopnika visoke vlade — preplavi se 1656 oralov Krakovskega gozda, ki je lastnina tako imenovanega „Religionsfonda“.

Da bi se ustvarila pomoč v svrhu osuševanja pokrajin, posebno okoli Broda pri sv. Križu, predlaga inženir Butta: 1.) naj se ponižajo jezovi — štirje so; 2.) naj se struga iztrebi na način, ki ne zahteva veliko stroškov, in sicer naj se iztrebi struga ne popolnoma, ampak on predlaga, da se napravi 15—20 *m* široka „cunetta“ tako globoka, da bi voda mogla se odteči iz širše struge zgoraj skozi ozko „cunetto“ doli. Dostavlja tudi inženir Butta, da bi pri vsem tem delu nikdar ne prišlo vprašanje rešiti, da bi se morali bregovi zagraditi. Tega ni treba, ker so bregovi visoki in tam, kjer so plitvi, voda nikdar ne izpodpira sveta tako, da bi ga trgala.

Kar naraste sveta ob otočicah, je jedino le upliv velikih povodenj, pri katerih donaša visoka voda mnogo blata. Ako bi se torej delo pričelo, je za ta slučaj izdelal inženir Butta dva načrta. V prvem načrtu ne gre se za nič drugega, kakor da bi delo gledé samega dotičnega proračuna stalo 1,000.000 gld. To je kratko preveč in s tem končam.

Drugi načrt stane 160.000 gld., in ta načrt se priporoča posebno iz tega vzroka, ker pravi inženir sam:

„Um Erfolge zu erzielen, läßt sich die Regulierung des Gurfusses mit Zugrundelegung des dargestellten Systems innerhalb praktischer Grenzen mit jedem Betrage erfolgreich in Angriff nehmen.“

Torej delo se lahko prične na podlagi vsakega zneska. In to je umevno, ako se pomisli, kako da drugi načrt predpisuje delovanje. Drugi načrt pravi, da, kakor sem že prej rekel, ni treba drugega poglavitnega dela, kakor da se odstranijo jezovi in ponižajo naravni oviri in ako se na primer podre ali odstrani jez pri Brodu, potem je, kakor pravijo izvedeni možje iz teh krajev in iz Kostanjevice itd., in možje, ki so bili v državni službi in bivali v Krškem in Kostanjevici, da je potem storjenega več kakor polovica dela.

Vistini je, ako je poročilo inženirja Butte istinito, in jaz nimam dvoma, da je istinito, akoravno deželni stavbeni urad stvari še ni preiskal, da se potem posuši 2156 oralov.

V finančnem odseku se je dokaj obširno razgovarjalo o dobrih operativah inženirja Butte in o celi zadevi sploh in se je tudi nekaj pomislekov izrazilo nasproti predlogu poročevalca, ki se je na to glasil, da bi se s tem delom takoj letos pričelo. Tudi se je izrazilo nekaj pomislekov gledé operativ inženirja Butte.

Da o poslednjih tudi kaj omenim, je bilo rečeno v finančnem odseku, da bi kazalo, ne prehitro ponižati nivo Krke, da bi torej ne kazalo prav izdatno podreti jezov od Broda doli, ker bi sicer zgoraj v Krki nastale plitvice tako plitve, da vsled tega nedostatka nastanejo sanitetni pomisleki in sicer mislim na ta način, da bi se morda povodna zelišča sušila in da bi ta gnjiloba zdravstveno nevarno uplivala.

Tudi to je najti v poročilu inženirja Butte, ne neposredno, ampak posredno, kajti inženir Butta dokazuje, da vsled jezov, ki danes obstojé pri Brodu in vsled drugih jezov, ki so doli pri Cerkljah, da voda ne bije tako daleč nazaj, kakor se nahaja zgornja plitvica, to je namreč pri Otočicah, kajti Otočice, so vendar že precej oddaljene od Bele Cerkve, projekt inženirja Butte pa sega v svojih uspehih samo do Bele Cerkve.

Torej, ako voda ne bije nazaj do Otočic, ni nevarnost, da bi postala Krka tam še plitvejša, kakor je danes. Potrditi moram, da je res jako plitva. Torej v tem oziru je tudi v poročilu inženirja Butte povedano to, kar je popolnoma uporabljivo, da dokaže, da ni skrbeti zaradi sanitetne nevarnosti, ako bi se jezovi ponižali. In potem se je pa v finančnem od-

seku tudi nekaj družega uvaževalo, namreč to, da akoravno je načrt in vse dotične priloge, katere je izdelal inženir Butta, jako lep, obširno in skrbno izdelan, pa vendar da stavbeni urad tega načrta še ni pregledal. — To je pa v istini utemeljeno, kajti to je vendar treba, da deželni stavbeni urad tukaj od svojega stališča, pri katerem varuje interes dežele, mora pregledati natanko ta načrt, in ako treba, tudi na lici mesta poizvedeti, ali so tisti podatki, ki so iz leta 1892., tudi še danes veljavni.

Nadalje se je pa v finančnem odseku izreklo, in to je bilo merodajno, da seveda ne kaže za tako drug denar, za 160.000 gld., takoj pričeti dela, da bi se kar brez prenehljaja izpeljalo, marveč, da je zadosti, ako se ravno iz tega načrta izvzame ona točka, ki je, kakor sem prej omenil, najvažnejša, namreč, da naj se odstrani jez pri Brodu, in ako se bo to zgodilo vsled prispevkov, katere pričakujemo od raznih strani, bo pa zopet treba, da deželni stavbeni urad pošlje v Kostanjevico, na Brod pri sv. Križu izvedenca, da pregleda, kaj je uspeh tega ponižanja.

Za to je tudi dotični predlog, katerega je stavil drug član v finančnem odseku, bil tak, da je referent finančnega odseka se pridružil temu predlogu, in ta predlog pa stavim danes jaz.

Omenim še, da so se v teh treh predležečih prošnjah prosilci izrekli, da bodo k troškom 160.000 gld. prispevali četrti del, to je okoli 25 %. Pričakovati je seveda, to je umevno, da bodo tem rajši sklepali, kedar se bo šlo za nakup jez, da bodo prispevali 25 %, da bodo namreč storili veljaven sklep, kateri bo prišel na deželni odbor formalno veljaven. Ravno tega formalnega sklepa danes nimam pred saboj od strani dotičnih občin in to nalogo bo tudi imel deželni odbor provzročiti.

Z ozirom na vse to je torej meni čast, da predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da v svrhu regulovanja Krke stopi v dogovor s c. kr. vlado, gledé državnega prispevka za to regulacijo sploh, v prvi vrsti pa za nakup jez pri Brodu (pri Sv. Križu, okraj Kostanjevica) ter se ob enem pooblašča, ako vlada dovoli primeren prispevek in se interesentje pravomočno obvežejo plačati 25 % vseh stroškov, — da on ta jez kupi in ga dá odstraniti.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor!

Današnje prošnje gledé uravnavanja Krke nava-jajo, koliko kvari provzročuje Krka, izstopivša iz svoje struge, če dežuje le en dan, če pa traja de-

ževje več dni, je škoda ogromna, preplavljene so ob Krki ležeče vasi, okrajne ceste, cesarska cesta, mesto Kostanjevica, tako da je ustavljen ves promet in le mogoč s čolni.

Ob času povodenj odnaša voda poljske pridelke, pokošeno travo, poblatuje senožeti, poškoduje hiše, trga gospodarska poslopja, utaplja živali, zastajoča voda širi razne gnjilobe in mijazme, okužuje zrak in provzročuje mnogo bolezni.

Zato je neizogibno potrebno, da se kolikor mogoče zaprečijo povodnji, da se Krka vsaj deloma uravna, kakor nameravajo to današnje prošnje in tudi finančni odsek.

Prositelji posebno naglašajo, da vsled jezov med Sv. Križem in Krško Vasjo zastaja voda, ker jezovi zadržujejo, da voda ne more odtekati, ampak da izstopi iz struge, se razliva čez bregove ter poplavlja vsa sosedna zemljišča na daleč okrog, in da treba torej odstraniti te ovire, da bo dobila Krka potem več padca in hitreje odtekala.

S tem se strinja finančni odsek in nasvetuje da se odstrani v prvi vrsti tisti jez pri Brodu, ki največ povodnji provzročuje, — skušnja bo kazala učinek, kako bo odtekala Krka, če bo odstranjen ta jez. Mimogredé naj omenim, da nekateri strokovnjaki menijo, da bi Krka še hitreje odtekala, če dobi Sava primerno strugo med Čatežem in Podsusedom, kar je že itak skrb države, ki regulira Savo na državne stroške.

Pri uravnanju Krke je poleg prizadetih posestnikov interesirana država kot vrhovna zdravstvena oblast — z odstranjenjem povodenj zaprečile se bodo kužne bolezni in zboljšalo zdravje; interesirana je država gledé cesarske ceste in gledé širnih gozdov in travnikov Kostanjeviške graščine kot upraviteljice verskega zaklada. V pošteve utegne priti država — če se ne motim — tudi kot patron farne cerkve v Kostanjevici vsaj gledé sveta, na katerem stoji farna cerkev.

Farna cerkev namreč stoji na svetu, ki je na gorenji strani eksponiran vsem navalom Krke, ker ni zavarovan proti spodkopavanju Krke. Vsako leto odrta Krka nekaj tega sveta, zemlja ob bregu se razmoči, razzebe po zimi ter se poruši v vodo, tako da vedno več izgineva tega sveta, na katerem poleg drugih poslopij stoji tudi cerkev.

Z ozirom na to bo treba zavarovati ta breg s pomočjo državnega prispevka.

Država je v svojem času dala precejšnji prispevek k urnavni reke Zilje na Koroškem. Tudi v današnjem slučaju, pri urnavni Krke, pride država v pošteve: kot notranje ministerstvo gledé cesarske ceste in gledé zdravstvenih obzirov, potem pa kot poljedelsko ministerstvo gledé kostanjeviški graščini pripadajočih gozdov in travnikov. Torej je prošnja upravičena, da nakloni v prvi vrsti visoka vlada izdatni prispevek k stroškom uravnavanja Krke, dežela in prizadeti posestniki pa bodo prispevali po svojih slabih mečeh, da zboljšajo zemljišča in vire dohodkov. V tem zmislu glasujem za nasvete finančnega odseka.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec pl. Lenkh ima besedo.

Abgeordneter v. Lenkh:

Hoher Landtag!

Ich muß zunächst meinem Erstaunen Ausdruck geben, daß diese für die wirtschaftlichen Verhältnisse von Krain so hochwichtige Debatte so zu sagen vor leeren Bänken sich abspielt, und daß auch der Herr Referent seinen sehr ausführlichen Bericht vor nur wenigen Zuhörern zu erstatten Gelegenheit hatte; es ist dies sehr zu bedauern.

Ebenso sehr muß ich beklagen, daß diese Frage, die bereits im Jahre 1875 durch den Herrn Abgeordneten Dr. Razlag angeregt wurde, durch nahezu ein Menschenalter in Vergessenheit gerieth bis zu dem Augenblicke, wo der Herr Abgeordnete Suklje in wirksamer Weise für die Sache eingetreten ist und durchgesetzt hat, daß endlich mit staatlicher Hilfe ein Plan verfaßt wurde, der uns heute vorliegt. Allerdings sind auch seit diesem Zeitpunkte, nachdem dieser Plan im Jahre 1892 bereits verfaßt wurde, wieder sechs Jahre vergangen.

Ich frage nun die verehrten Herren, ob jemand noch die Lust empfinden kann, seine Ideen und seine Bemühungen irgend einer nützlichen Sache zu weihen, wenn ein solches Schicksal vorauszusehen ist. Ich glaube, diese Sache ist viel dringlicher, als man dieselbe heute in diesem hohen Hause zu betrachten scheint.

Es liegen uns über den Gesundheitszustand in diesen Bezirken Ziffern vor, die geradezu betrübend sind. Typhus und Ruhrepidemie grassiren fortwährend bei uns, und ebenso gewisse Bodenkrankheiten, wie die äußerst gefährliche Miliaria wurde constatirt und werden die Impfungen in diesen Gegenden als Ursache dieser Krankheiten angegeben. Es herrscht heute eine gewisse Hoffnungslosigkeit unter der Bevölkerung, welche den Glauben aufgegeben hat, daß die Zustände sich endlich einmal bessern werden.

Ich gebe dem Herrn Abgeordneten Pfeifer Recht, daß die Initiative in einer solchen Angelegenheit von Seite des Staates zu erwarten ist, aber deshalb dürfen wir im Lande die Hände nicht in den Schoß legen, wir müssen vorbereitende Schritte in dieser Richtung treffen, was gewiß eine lange Zeit in Anspruch nehmen wird.

Enorm ist der Schade, den die verschiedenen Flüsse bei uns anrichten, jeder derselben weist charakteristische Eigenthümlichkeiten auf und bedarf einer speciellen Behandlung, wozu selbstverständlich große Mittel erforderlich sind.

Ich bin nicht Fachmann — dieses Wort wird oft falsch gebraucht (Veselost. — Heiterkeit.) — um sagen zu können, daß dieser Plan der beste sei, aber er enthält, wie ich glaube, gewiß Gutes, den der Verfasser desselben genießt als Hydrotechniker einen guten Ruf, und ich glaube, daß seine Anschauungen in einem gewissen Sinne auch für den Finanzausschuß als Directive hätten dienen können. Dieser hat besonders den Wunsch zum Ausdrucke

gebracht, daß eine Revision des Planes heute angezeigt wäre, und dies spricht leider dafür, daß eine neue Auslage nothwendig ist, welche immer wieder auf die Verschämnisse zurückzuführen ist, die man in früherer Zeit in dieser Richtung sich zu Schulden kommen ließ.

Was die staatliche Hilfe betrifft, so gebe ich dem Herrn Abgeordneten Pfeifer vollkommen Recht, und hoffe, daß eine solche zu erhalten sein wird. Die Berechtigung dazu ist unbedingt vorhanden, und ich werde mit Erlaubnis des Herrn Landeshauptmannes in diesem Falle Buchenberger citiren, der jetzt in den verschiedensten Parlamenten als Gewährsmann geführt wird. Adolf Buchenberger sagt in dieser Richtung:

(bere — liest)

„In solchen Fällen“ — er meint nämlich Katastrophen dieser Art — „erübrigt nur das Eintreten der Staatshilfe zu Gunsten der von solchen Katastrophen Betroffenen, in Anwendung des Satzes, daß der Staat als höchste Wohlfahrtsgemeinschaft die Pflicht hat, unverschuldete Nothstände seiner Angehörigen mit den Mitteln der Allgemeinheit zu lindern, sowie die Vorbeugung von verhütenden, vorbeugenden Maßnahmen, soweit überhaupt menschliche Kraft und Einsicht den Eintritt von Katastrophen oder Schäden der gedachten Art hintanzuhalten befähigt erscheint.“

Diese Anschauung hat nach den höchst bedauerlichen Hochwasserschäden, die im letzten Herbst Oesterreich so schwer betroffen haben, in allen maßgebenden Kreisen vorgeherrscht, und ich hoffe, daß sie auch heute noch vorhanden ist, und wenn wir es auch im Augenblicke nur mit einer latenten Gefahr zu thun haben, so werden wir leider bald wieder daran erinnert werden, daß die Gurfregulierung eine Frage ist, der wir nicht länger aus dem Wege gehen können. In diesem Sinne begrüße ich die Beschlüsse des Finanzausschusses, wenn sie auch meinen Wünschen nicht ganz entsprechen, da doch ein kleiner Schritt damit gethan wird, und ich hoffe, daß dieses Project von nun an nicht mehr von der Tagesordnung verschwindet.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec vitez Langer ima besedo.

Abgeordneter Ritter v. Langer:

Wie wir vom Herrn Referenten gehört haben, basiert das Project der Regulierung der Gurf auf dem Gedanken, die Wehren von Landstraß im Laufe der Gurf nach abwärts niederzulegen — es sind dies 4 Wehren — und außerdem Rinnäle zu schaffen durch Ausbaggerungen im Flußbeete selbst.

Ich bekenne mich als einen warmen Freund der Gurfregulierung. Der Herr Referent, sowie die Herren Abgeordneten von Lenkh und Pfeifer, haben die Gründe für die Nothwendigkeit der Gurfregulierung sehr beredt dargelegt. Ich bin vollkommen überzeugt, daß dieselbe

eine wirtschaftliche Nothwendigkeit ist, ich bin überzeugt, daß infolge der Regulierung der Gurf die häufigen Ueberschwemmungen in Landstraß, durch welche die Stadt selbst heimgesucht wird, aufhören werden, und ich bin überzeugt, daß eine große, schöne Culturfläche ihrem eigentlichen Zwecke wieder zugeführt werden wird. Ich bin endlich auch davon überzeugt, daß der culturelle Erfolg die Kosten der Regulierung hoch verzinsen wird.

Ich habe mich jedoch verpflichtet gehalten, in dieser Frage auf einige Momente im Finanzausschusse hinzuweisen, und dabei zur Vorsicht zu mahnen, damit nicht zu jäh vorgegangen werde.

Die Gurf ist ein Fluß, der für den Fremden den Anschein bietet, als sei er ungemein wasserreich. Die Gurf gehört jedoch nicht zu den wasserreichen Flüssen, denn ihre Zuflüsse sind nicht bedeutend, und nur verhältnißmäßig wenige Nebenflüsse nähren das Gurkbeet. Die Niederflüge, die in dieser wasserarmen Gegend fallen, werden durch die unterirdischen Karstformationen aufgehoben. Trotzdem erscheint aber die Gurf als tiefer, wasserreicher Fluß, und zwar aus dem Grunde, weil sie in dichter Aufeinanderfolge durch Wehren durchschnitten ist. Diese stauen das Wasser, und der Fluß erscheint breit und tief, die nächste Wehre bringt dieselbe Erscheinung und so weiter.

Stellen Sie sich nur vor, daß vier solcher Wehren, wie verlangt wird, unterhalb Landstraß einfach abgerissen würden, und infolge dessen die Rückstauung nicht mehr vorhanden wäre! Ich bin vollkommen überzeugt, daß wenn alle die vier Wehren gleichzeitig abgerissen würden, die Gurf einen so niederen Wasserstand bekäme, daß sie im Falle einer Dürre theilweise versumpfen würde. Wäre der Untergrund der Gurf ein steiniger, felsiger Kalkstein, so wäre schließlich nichts daran gelegen, wenn der Fluß über Gerölle rasch dahinkläuft. Aber der Untergrund der Gurf ist nur theilweise steinig, meist humös, von einer außerordentlichen Leppigkeit an Pflanzenwuchs. Bei minderem Stande der Gurf — und dieser würde durch Abreißen der Wehren eintreten — wäre diese Ueberwucherung der Wasserpflanzen noch viel größer und würde vielleicht die Uebelstände noch bedeutend steigern, die jetzt ohnedies schon vorhanden sind, und auf die Herr von Lentz in seinen Auseinandersetzungen hingewiesen hat. Ich meine nämlich die epidemischen Erkrankungen, die in diesen Gegenden bereits herrschen und durch zutagetretende und überhandnehmende Sumpfpflanzen sich vielleicht noch in bedeutendem Maße vermehren würden.

Daß diese meine Behauptung keine leere Hypothese ist, bezeugt gerade der Fall, auf den der Herr Referent aufmerksam gemacht hat, daß nämlich unterhalb Wördl der Gurkstand ein sehr niedriger ist. Diese Strecke unterhalb Wördl zieht sich über Weißkirchen hinaus. Und warum ist gerade dort der Stand der Gurf besonders nieder, während dies oberhalb Wördl nicht der Fall ist?

Wenn man der Sache näher auf den Grund geht, wird man sehen, daß in der Strecke von Wördl bis Landstraß keine Wehre vorhanden ist. Deshalb zeigt die Gurf in dieser Strecke einen bedeutend niedrigeren Wasserstand, als in ihren übrigen Theilen.

Stellen Sie sich nun vor, daß die nächste Wehre bei Brod und die weiteren drei Wehren längs der Gurf

bis zu ihrem Ausflusse in die Save abgerissen würden, so müssen Sie zugeben, daß jenes Stück, welches bereits vollkommen niederen Wasserstand ausweist, sich bis Landstraß verlängern kann. Wenn Sie sich vorstellen, daß auch noch im Flußbeete Ausbaggerungen gemacht werden, infolge deren das Wasser dann meist im Kinnale läuft, so ist es um so mehr näher liegend, daß der übrige Theil des Flußbeetes versumpft. Wenn aber die Gegend ohnedies schon zu epidemischen und endemischen Krankheiten neigt, so wird diese Gefahr, wenn unvorsichtig zu Werke gegangen wird, eventuell noch erhöht, und es ist schließlich die Frage, welcher Tausch besser wäre: Ueberschwemmungen oder immerwährende Krankheiten. Jedenfalls würde dann die Bevölkerung mit dem ernststen Rufe an uns herantreten, in dieser Richtung Remedur zu schaffen, zu einer Zeit, wo dies dann schwer möglich sein wird.

Ich bin, wie ich bereits gesagt habe, kein Gegner des Projectes, welches von einem tüchtigen Ingenieur ausgearbeitet worden ist, ich beuge mich vollkommen der Ansicht der technischen Kraft. Aber der Ingenieur war blos beauftragt, ein technisches Project zur Regulierung der Gurf auszuarbeiten, damit die Ueberschwemmungen aufhören. Dieser technischen Aufgabe ist er nachgekommen, und anderes hat er nicht auszuführen gehabt. Wir können aber nicht umhin zu bedenken, ob nicht bei Ausführung der Gurkregulierung nach diesem Projecte möglicherweise später in anderer Richtung Mifslichkeiten eintreten können. Trotzdem bin ich der Ansicht, daß mit der Ausführung des Projectes ehestens begonnen werden möge, nur glaube ich, daß dies streckenweise geschehen und vor allem der Versuch gemacht werden soll, die erste Wehre, wenn ich nicht irre, die bei Brod, niederzulegen, um den Effect dieser ersten Arbeit zu sehen. Zeigt sich der Effect bezüglich der Ueberschwemmung nicht als genügend, so kann man in weiterer Durchführung des Projectes zur Niederlegung der zweiten, respective dritten Wehre schreiten. Das Project bliebe also aufrecht. Es ist aber möglich, daß bereits bei der Niederlegung der ersten Wehre ein genügender Erfolg erzielt und verhütet würde, daß der Stand der Gurf zu tief sinkt. Es ist die allgemeine Ansicht in Landstraß und wird auch seit längerer Zeit vielseitig ausgesprochen, daß die Ueberschwemmungen von Landstraß und Umgebung dem Umstande zuzuschreiben sind, daß im Jahre 1847 eine Wehre bei Brod errichtet worden ist, während vor der Errichtung dieser Wehre Ueberschwemmungen nicht stattgefunden haben. Wird in Durchführung des bestehenden Projectes die Niederlegung dieser Wehre versucht, so wird es sich zeigen, ob diese Ansicht richtig ist, und ob auf diese Weise eine Abhilfe geschaffen worden ist. In diesem Sinne hat der Referent auch im Namen des Finanzausschusses seinen Bericht erstattet, ich stimme seinen Ausführungen vollkommen bei und werde für den Antrag des Finanzausschusses stimmen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec dr. Papež:

Kar je gospod poslanec Pfeifer omenil, moram popolnoma potrditi, namreč tisto o škodah, ki vsled povodnji nastajajo v Kostanjevici. Tudi to je popolnoma v smislu operata inženirja Butte povedano, kar je gospod tovariš Pfeifer povedal o farni cerkvi in potem, da je treba obali v Kostanjevici sami zagraditi. Res je, da so bolezni jako obširne in nevarne, ki nastajajo vsled povodnji, res je, da tudi veliko živine pogine, kedar nastane povodenj, in zato mislim, da bo visoka vlada, ne samo ozirala se na sanitetne razmere človeške, ampak tudi na škode, ki se godijo vsled tega, da živina pogine, in jaz mislim, da bo gledé tega ministerstvo še bolj občutljivo, ako mu rečemo: visoko poljedelsko ministerstvo, glej, toliko živine pogine, toliko polja je oslabelega ali uničenega, in tem raje bo pomagal.

Tudi v drugih ozirih ne bo treba pomislekov, da bo namreč potem primanjkovalo mlinov; kajti ne gledé na to, da tisti mlini, katerih jezovi se imajo odstraniti, samo na pol delajo in so na polovico podrtine, je zadosti mlinov tudi na potokih, ki se stekajo v Krko pri Kostanjevici in pri sv. Križu.

Nazadnje je pa naše upanje na vladino podporo tem večje, ker vemo, da ni treba sklepati deželnega zakona na podlagi državnega amelioracijskega zakona, v katerem slučaju bi mi ne mogli več kakor 50 % od države pričakovati; ako bi se pa ozirali, da ima vlada drug zaklad, ki je omenjen v § 12. državnega amelioracijskega zakona, v katerega je že večkrat tako globoko in velikodušno posegla za našo deželo, vsaj takrat, ko sem bil jaz v deželnem odboru in je tudi že po 60 % prispevka dovolila, smemo upati, da nam bo visoko poljedelsko ministerstvo dalo v tem slučaju še več kakor 50 %.

Gospodu pl. Lenkhu moram seveda pritrditi v vsem, kar je on navedel in omenjam samo, da sem se jaz oziral tudi na njegovo temeljito objavo, katero je priobčil v štev. 263. z dné 17. novembra l. 1897. v „Laibacher Zeitung“ za katero sem mu jaz hvaležen. Ker pa nobeden gospodov poslancev ni govoril proti predlogu finančnega odseka, ampak so ga priporočali, vzdržujem predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Prosim torej glasovati.

Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem so rešene točke b, c in d.

Na vrsto pride točka:

e) županstva občine Dvor za podporo vsled škode po toči;

e) des Gemeindeamtes in Johannisthal um Subvention infolge des Hagelschadens.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Občina Dvor obrnila se je do visokega deželnega zbora s prošnjo, v kateri pravi, da je bila lanskega leta tam velika toča in da je okrajno glavarstvo iz državnih sredstev, katere je dobilo na razpolaganje, dovolilo petindvajsetim posestnikom nekoliko podpore, da se je pa oglasilo še stopetdeset novih prosilcev, ki pa niso ničesar dobili, dasiravno sta župni urad in županstvo navajala, da so dotičniki res podpore jako potrebni.

Ker smo v tem zasedanju že govorili o takih prošnjah, ki bodo šele takrat prišle v obravnavo, ko se bo razpravljajal proračun deželnega zaklada, bil je finančni odsek mnenja, da se tudi ta prošnja izroči deželnemu odboru v rešitev ter predlaga:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja občine Dvor pri Št. Janžu za podporo vsled lanske škode se izroča deželnemu odboru v rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen)

Sprejeto.

Točka:

f) prostovoljnega gasilnega društva v Selcih nad Škofjoloko za podporo;

f) der freiwilligen Feuerwehr in Selzach ob Bischofsdorf um Subvention.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visokemu deželnemu zboru se je predložila prošnja prostovoljnega gasilnega društva v Selcih za podporo. V tej prošnji navajajo, da se je leta 1898. ustanovilo v Selcih prostovoljno gasilno društvo in ker pa nimajo sredstev za napravo potrebnega gasilnega orodja, prosijo, da bi visoki deželni zbor dovolil temu društvu nekoliko podpore.

Finančni odsek je priznaval, da posebno novoustanovljena gasilna društva gotovo potrebujejo podpore in ker deželni odbor z ozirom na zakon z dné 20. decembra 1884., dež. zak. št. 17., vsako leto ga-

silnim društvom, ki so prosila podpore, po zaslišanju zaveze gasilnih društev razdeluje primerne podpore, bil je finančni odsek preverjen, da se bo tudi temu gasilnemu društvu dala taka podpora. Ob enem pa je izrekel željo, da naj bi častiti gospodje poslanci kolikor mogoče delali na to, da bi se take prošnje, ki že po zakonu spadajo v področje deželne odbora, ne predloževale deželnemu zboru, ampak če jih že dobijo in so tudi adresovane na deželni zbor, naj bi jih vendar, če mogoče, izročali deželnemu odboru.

Z ozirom na to nasvetujem v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja prostovoljnega gasilnega društva v Selcih nad Škofjoloko izroči se deželnemu odboru z ozirom na zakon z dné 20. decembra 1884., dež. zak. št. 17. v rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

g) Grile Janeza iz Klenika pri Vačah za primerno odškodnino za znamenito izkopino;

g) Grile Johann von Klenik bei Watsch um eine angemessene Entschädigung für ein interessantes Fundstück.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Johann Grile bittet den hohen Landtag, ihm für den Fund der Situla, die er ihm Jahre 1883 an Herrn Schulz verkaufte, welcher diese wieder dem Museum abtrat, im Gnadenwege eine Entschädigung zukommen zu lassen.

Es ist dies eine Angelegenheit, die durch Rücksprache mit Herrn Schulz und dem Custos des Museums aufgeklärt werden muß, eine Angelegenheit, die nur durch den Landesausschuß untersucht und erledigt werden kann. Nachdem aber der Petent für den Fall, als die Verhältnisse so liegen, wie er sie darstellt, gewiß Berücksichtigung verdient, so hat der Finanzausschuß beantragt:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die vorliegende Petition wird dem Landesausschuß zur entsprechenden Erledigung abgetreten.“

Ich empfehle diesen Antrag dem Landtage zur Annahme.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride:

h) letoviškega društva na Bledu za odstop hipotekarne prednosti deželne terjatve za hranilnično posojilno terjatev;

h) des Curvereines in Beldes um Sachweidung bezüglich der Landesforderung zu Gunsten einer Sparcassedarlehensforderung.

Poročevalec dr. Majaron:

Visoka zbornica!

Odbor letoviškega društva na Bledu izročil je naslednjo prošnjo:

„Visoki deželni odbor!

Na posestvu letoviškega društva v Bledu vlož. št. 230 kat. občine Bled vknjiženo je brezobrestno posojilo dežele Kranjske v znesku 3000 gld., katero je bil dovolil visoki deželni zbor kranjski kot subvencijo za čas, ko obstane letoviško društvo.

Z listino z dné 29. avgusta 1895. odstopil je visoki dež. odbor prednost vknjižene subvencije pri hipotekarnem posestvu kranjske hranilnice v Ljubljani za posojilo 1400 gld. s pr.

Namesto tega posojila, ki bo izbrisano pri hipotekarnem posestvu, dovolila je hranilnica v Kranju posojilo 20.000 gld. s pr., ki se ima vknjižiti na prvem mestu gori omenjenega posestva.

Treba je torej vnovič dovoliti odstop prednosti deželne subvencije za to posojilo; dejanski bi visoki deželni odbor le odstopil prednost za 6000 gld., ker je itak že dovolil odstop prednosti za 14.000.

Letoviško društvo se nahaja, kakor je obče znano, v denarnih stiskah vsled predrage zgradbe letoviškega poslopja, in se more le s tem rešiti, da dobi posojilo hranilnice v Kranju v znesku 20.000 gld.

Namen dovoljene deželne subvencije je bil, omogočiti nakup zemljišča in zgradbo letoviškega poslopja in sploh pospeševati letoviško podvzetje v korist občinstva in za povzdigo prometa tujcev v Bledu.

Ta blagi namen ne bi se dal doseči, ako bi deželna subvencija zaprečila pogojeno vknjižbo posojila 20.000 gld. na I. mesto.

Letoviške naprave in poslopja so najmanj vredna 40 do 50.000 gld.

Obremenjeno bi bilo posestvo le s posojilom 20.000 gld. in deželno subvencijo 3000 gld., skupaj 23.000 gld., toraj bi bila deželna subvencija tudi še na II. mestu jako dobro zavarovana.

V očigled blagohotnega namena deželne subvencije prosi odbor letoviškega društva na Bledu:

Visoki deželni odbor naj blagovoli dovoliti odstop prednosti vknjižbe deželne subvencije 3000 gld. pri društvenem posestvu vlož. šte. 230 kat. obč. Bled v korist posojila 20.000 gld. s pr. mestne hranilnice v Kranju, ki se ima vknjižiti na to posestvo.

V Ljubljani, dné 18. junija 1897.

Za odbor letoviškega društva v Bledu:

Načelnik: Dr. A. Mosche.

Ta prošnja, ki popolnoma pojasnjuje dejanski položaj, se je zdelo tudi finančnemu odseku popolnoma opravičena in utemeljena. Gre se tukaj, visoka zbornica, za to, da se letoviškemu društvu omogoči nadaljno delovanje, osobito pa obstoj zgradbe letoviškega poslopja, za katero se je bila dovolila subvencija v znesku 3000 gld. iz deželnega zaklada. S tem se je priznala tudi korist in potreba dotične zgradbe za promet tujcev na našem Bledu.

Ker je na eni strani subvencija imela samo namen, utrditi obstoj letoviške zgradbe in ker je na drugi strani dokazano, da bi dežela tudi tedaj, ako se društvo razpusti, ali da pride zgradba na prisilno dražbo, vendar ne trpela nobene škode, je bil finančni odsek mnenja, da se tej prošnji lahko ustreže in v njegovem imenu torej predlagam, da bi visoki deželni zbor sklenil naslednje:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželni odbor se pooblašča, da v imenu dežele Kranjske dovoli mestni hranilnici v Kranju zastavno prednost za letoviškemu društvu na Bledu zagotovljeno hipotekarno posojilo v znesku dvajset tisoč goldinarjev pred subvencijsko tirjatvijo dežele Kranjske v znesku 3000 gld. zavarovano na posestvu vlož. št. 230 kat. občine Bled, toda le tako, da bo pred deželno tirjatvijo vknjiženih vsega vkupe le dvajset tisoč goldinarjev s pripadki.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

i) županstva v Selcih za podporo za popravilo dveh cest.

i) des Gemeindeamtes in Selzach um Subvention zur Herstellung zweier Straßen.

Poročevalec dr. Majaron:

Visoka zbornica!

Županstvo v Selcih prosi podpore za popravilo dveh občinskih cest. Ta prošnja spada med tiste, gledé katerih se je deželni zbor principijelno izrazil, da jim ne more vstrezati in gledé katerih se le v izvanrednih slučajih deželni odbor pooblaščuje, da dovoli po svoji previdnosti in ako se mu primerno zdi, kako podporo iz kredita, kateri je v take namene postavljen v proračun deželnega zaklada. Ker se gre tudi tukaj za občinska pota in ker poleg tega prošnja ni dovelj inštruirana, da bi se mogla takoj meritorno rešiti, zato tudi finančni odsek ne stavi meritornega predloga, ampak gledé na principijelni sklep visokega deželnega zbora v imenu finančnega odseka samo predlagam: da se izroči deželnemu odboru v primerno rešitev.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, presim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

9. Ustno poročilo upravnega odseka v zadevi razdružitve selske občine Bled v samostojni občini Bled in Ribno (k prilogi 9.) in o dotičnih prošnjah faranov iz Bohinjske Bele in vasi Rečice.

9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Bleds in die selbständigen Gemeinden Bleds und Reifen (zur Beilage 9) und über die betreffenden Petitionen der Pfarreinassen von Bocheiner-Bellach und der Ortschaft Metischiz.

Poročevalec Globočnik:

Visoka zbornica! Sedaj obstoječa selska občina Bled je največja občina političnega okraja Radov-

ljiškega in ima 2844 prebivalcev, neposrednjega davka pa plačuje 9494 gld

Ta občina pa ima v sebi jako raznovrstno prebivalstvo. Okrog Blejskega jezera nahajajo se domači in tuji bogataši in plemenitaši, lepa, moderna poslopja, elegantni hoteli, vile, graščine, med tem ko pa v tistih vaseh, ki so nekoliko oddaljene od jezera, nahajamo le prebivalce, ki pripadajo kmet-skemu stanu in prebivajo v navadnih kmet-skih poslopih.

Že iz tega razloga se vidi, da so tudi interesi prebivalcev okolu jezera različni od interesov onih, ki stanujejo bolj daleč od jezera.

Prvi kraji imajo veliko privlačno moč na tujce in tudi z ozirom na tujce treba, da skrbé za mar-sikaj, za kar v oddaljenejših krajih ni treba skrbeti; pred vsem jim je treba gledati na ugodnosti za tujce, na boljšo razsvetlavo, kanalizacijo, pota, ceste, in druge take in enake potrebe, katerih ravno drugi od jezera oddaljeni prebivalci nimajo.

Napredek zdravšča, napredek tistih vasi, ki so okolu jezera ležeče, zahteva torej mnogo stroškov, katerim stroškom pa oni, ki so bolj oddaljeni, od-ločno nasprotujejo. Vsled tega so v vednem kon-fliktu te vasi, ker oddaljene vasi ne marajo prevzeti prevelikih stroškov.

Zato je med vsemi vasmi splošno zavladalo spoznanje, da bi bilo najboljšé, ako bi se združile v dve samostojni selski občini, namreč v eno občino, v katero bi pripadale tiste vasi, ki ležé blizu jezera, in v drugo, v katero bi pripadale one vasi, ki so bolj oddaljene od jezera.

V prvo občino bi spadale vasi Zagorica, Želeče, Grad, Rečica in Mlino, v drugo pa vasi Ribno, Koritno, Selo, Bodešice, Bohinjska Bela in Kupljenik, in v seja dné 3. decembra 1893. je sklenil občinski odbor Blejski, da naj se ta združitev občine Bled v dve samostojni selski občini izvrši. Prva občina bi štela 1415 prebivalcev in imela 6285 gld. direkt-nega davka, druga občina pa bi štela 1429 pre-bivalcev in bi imela 3208 gld. direktnega davka.

Na podlagi tega sklepa občinskega odbora Blejskega vložile so potem občine Grad, Zagorica, Mlino, Želeče in Rečica prošnjo na deželni zbor za združitev in ustanovitev nove samostojne selske občine z dné 28. decembra 1893. Nadalje pa so vložile vasi Ribno, Koritno, Selo itd. tudi prošnjo dné 16. januarija 1894 za ustanovitev druge samo-stojne selske občine.

Do tedaj je bila edinost popolnoma jasna, toda dné 1. majnika 1894 se je pa začela ta edinost krhati. Vas Bohinjska Bela v družbi z vasema Kup-ljenik in Slamnik vložila je namreč prošnjo na de-želno vlado, da bi se združitev ne vršila tako, kakor je bilo doslej predlagano, namreč v dve sa-mostojni občini, ampak da bi se združitev vršila v tri občine, in sicer tako, da bi vasi Grad, Želeče, Rečica, Zagorica in Mlino eno občino tvorile s 1415 prebivalci in s 6285 gld. direktnega davka, nadalje bi tvorile vasi Ribno, Bodešice, Koritno in Selo drugo občino s 786 prebivalci in s 1698 gld. direkt-

nega davka in da bi slednjič vasi Bohinjska Bela, Kupljenik in Slamnik tvorile tretjo občino s 643 prebivalci in s 1510 gld. direktnega davka.

Bohinjska Bela je povdarjala v svoji prošnji, da ne more biti v Ribniško občino združena, ker bi bilo administrativno občevanje preveč otežkočeno in ker bi imela na novi sedež županstva veliko daljšo pot, kakor do sedanjega sedeža županstva na Bledu, ker bi morali šele čez Bled in Zagorico ho-diti na Ribno in ker bi morali prevzeti tudi preveč stroškov, ako bi bili združeni z novo selsko občino Ribniško, kajti dosedaj so imeli le za vzdrževanje enega mostu čez Savico skrbeti, odslej pa bi imeli skrbeti za pet mostov, od katerih pa večine ne mo-rejo čisto nič uporabljati.

Ob enem pa je vas Bohinjska Bela tudi pri-pomnila, da bi, če se združitev Blejske občine v tri samostojne občine ne bi dala izvršiti, raje ostala še zanaprej pri občini Bled, kakor pa da bi se združila v novo samostojno občino Ribno.

Ta prošnja povzročila je nove poizvedbe. Ako bi se na to prošnjo oziralo, morala bi se pred vsem katasterska občina Selo deliti in en del te kata-sterske občine bi se moral oddeliti od katasterske občine Selo proč in priklopiti katasterski občini Bohinjska Bela, ali pa bi bilo treba iz vasi Kup-ljenik napraviti samostojno katastralno občino. Vse to bi pa povzročilo veliko težavnega dela, pre-narediti bi bilo treba kataster, zemljiško knjigo, in s to stvarjo bi bilo združenih mnogo stroškov. Tudi bi bilo v to treba pridobiti si dovoljenja justičnega ministerstva.

V tem oziru je velikega pomena dopis c. kr. finančne direkcije, katerega je ista doposlala v tej zadevi na c. kr. deželno vlado, in ki se v mero-dajnih točkah glasi tako-le:

„Die f. f. Finanzdirection beehrt sich zu eröffnen, daß vom hierortigen Standpunkte eine Aenderung der bisherigen Grenzen der einzelnen Catastralgemeinden thunlichst zu vermeiden wäre, . . . daß die Abtrennung der Ortschaft Kupljenik sammt dem umliegenden Terri-torium von der Gemeinde Zellach behufs Constituirung der neuen Ortsgemeinden Wocheimervellach und Reifen insoferne wesentliche Schwierigkeiten und Kosten bereiten würde, als eine commissionelle Feststellung der Grenzen des abzutretenden Grundcomplexes, ferner die Neuaufer-tigung einzelner Catastral-mappen, die Neuanlage des Parzellenprotokolles und die Trennung der Grundbesitz-bögen in Betreff des fraglichen Complexes erforderlich sein würde.“ — dalje — „... daß die Durchführung der in Aussicht genommene Vereinigung dieses abzutren-nenden Gebietes der Gemeinde Zellach mit der Catastral-gemeinde Wocheimervellach zu Einer Catastralgemeinde im Grundsteueroperate bedeutenden, kaum überwindlichen Hindernissen begegnen würde“ — in končno pravi c. kr. finančna direkcija: „... daß der Durchführung der Constituirung der neuen Ortsgemeinde Wocheimervellach und Reifen wesentlich erleichtert wäre, wenn das mehr-erwähnte Territorium als neue Catastralgemeinde Kupljenik aus der Catastralgemeinde Zellach ausgeschieden und so-

dann die genannte neue Gemeinde mit der Catastralgemeinde Wochernervellach zu einer Ortsgemeinde vereinigt werden würde."

Iz tega poročila c. kr. finančne direkcije je razvidno, kake težave bi nastale, ako bi se hotela vas Kupljenik s svojim teritorijem odločiti od katastralne občine Selo in priklopiti katasterski občini Bohinjska Bela, ali pa, ako bi se hotela vas Kupljenik s svojim teritorijem kot samostojna katasterska občina ustanoviti.

Zato misli deželni odbor, da naj bi se razdružitve občine Bled v tri samostojne občine opustila in je za najprimernejše spoznal, da se razdruži občina Bled v dve selski občini, namreč v novo selsko občino Bled, ki bi obstala iz katasterskih občin Bled, Želeče in Rečica, ki vse ob jezeru ležé, in nadalje v novo selsko občino Ribno, ki bi obstala iz katasterskih občin Ribno, Selo in Bohinjska Bela, kajti deželnemu odboru je pred vsem na tem ležeče, da tiste katasterske občine, ki ležé ob jezeru, pridejo v samostojno selsko občino Blejsko, ker bi bile potem oproščene mnogih spon, katere jim sedaj napravljajo tiste vasi, ki so bolj oddaljene od jezera. Za Bled pa je gotovo želeti, da bi se pospel nekoliko višje, kakor se je mogel dosedaj, in da bi mogel napredovati, kakor tudi druga zdravišča napredujejo.

Deželni odbor je pri vsem tem gotovo imel dober namen, ali ta dober namen se sedaj vsaj še ne dá izvršiti. Vas Bohinjska Bela je namreč novo prošnjo napravila, da če se ne dá izvršiti delitev tako, da bi Bohinjska Bela s Kupljenikom vred postala samostojna občina, naj se stvar vsaj tako uredi, da ostane Bohinjska Bela pri Bledu, vas Rečica pa je tudi napravila novo prošnjo, v kateri povdarja, da zanjo tudi ne kaže, priti pod novoosnovano selsko občino Bled, ampak prosi, da bi se priklopila občini Gorje.

Akoravno je upravni odsek o predloženem načrtu zakona splošno debato izvršil, vendar je pri nadrobni debati pa zopet nastala ta zadrega, da se namreč posamezni paragrafi nameravanega in predloženega zakonskega načrta niso odobrili in vsled tega torej ne preostaja drugega, kot da upravni odsek predlaga sledeče:

„Visoki deželni zbor skleni:

Poročilo deželnega odbora z dné 12. septembra 1897 (št. 9. prilog) se vrača deželnemu odboru, kateremu se izročita tudi prošnji davkoplačevalcev fare Bohinjska Bela de praes. 18./I. 1898, št. XCIII in vasi Rečica de praes. 18./I. 1898, št. XCII, z naročilom, da nadaljuje poizvedbe za razdružitve sedanje selske občine Bled, in da odpošlje referenta deželnega odbora na lice mesta v namen, da isti poskusi na podlagi skupnega sporazumljenja interesentov to zadevo privesti na ugodno pot rešitve, — in da v prihodnjem zasedanju o tej zadevi poroča in stavi svoje predloge“.

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnjah županstev občine Trzišče, Šent-Rupert in Mirna za podporo za zgradbo občinskih mostov čez novouravnano Mirno.

10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petitionen der Gemeindeämter Terzische, St. Ruprecht und Neudegg um Subvention behufs Herstellung von Gemeindebrücken über die neuregulierte Neuring.

Berichterstatter Graf Barbo:

Die Petitionen der Gemeinden Neudegg, St. Ruprecht und Terzische betreffen denselben Gegenstand, und ich werde sie daher gleichzeitig behandeln. Auch in Bezug auf die vorgebrachten Momente sind sie ziemlich analog. In allen drei Petitionen wird die Mißere hervorgehoben, in welcher sich die Gemeinden befinden, und um eine namhafte Unterstützung zum Baue der Brücken über die regulierte Neuring angefleht.

Das Gemeindeamt Terzische hat auch einen Kostenvoranschlag vorgelegt, nach welchem die Kosten für die Brücke 1000 fl. und für einen Steg 200 fl. betragen würden. Ich bemerke jedoch, daß dieser Voranschlag nicht von einem Sachmannen herrührt, sondern nur auf den Erfundigungen basiert, die seitens des Gemeindeamtes bei Professionisten eingeholt wurden.

Die vorliegenden Gesuche sind nicht von dem gewöhnlichen Standpunkte anzusehen, so wie die anderen Gesuche, welche ziemlich zahlreich einlaufen und immer damit motiviert sind, daß die betreffenden Gemeinden nicht in der Lage seien, selbst etwas zu thun. Die in Rede stehenden Gesuche verdienen eine viel eingehendere Würdigung, da die Sache sich folgendermaßen verhält.

Wie bekannt, ist die Regulierung des Flusses Neuring geplant, und der diesbezügliche Gesetzentwurf bereits seit einer Reihe von Jahren sanctioniert. In dem Plane zur Regulierung der Neuring ließ sich jedoch der damalige Landesingenieur Prastky ziemlich starke Verstöße zu Schulden kommen, indem er vollkommen auf die Communicationen vergaß. Es ist begreiflich, daß auch dem Referenten des Landesanschlusses damals dieser Umstand entging, nachdem

ja der betreffende Fachmann dieses Verschulden verschuldet hatte. Wäre in den Plan und Voranschlag für die Regulierung auch die Brückenfrage miteinbezogen worden, so hätte nach den getroffenen Vereinbarungen der Staat zu den Kosten der Communicationen höchst wahrscheinlich 50 %, das Land 30 % beigetragen, und auf die Gemeinden, welche diese Brücken zu bauen haben, wären nur 20 % entfallen. Nun war aber das Verschulden geschehen, und erst nachträglich kam die Regierung darauf, dass auf die Wiederherstellung der Communicationen gar keine Rücksicht genommen war, und das hohe k. k. Ackerbauministerium erklärte ganz entschieden, dass mit den Regulierungsarbeiten nicht früher begonnen werden dürfe, bevor nicht sichergestellt sei, dass nach der Regulierung die Communicationen wieder hergestellt werden.

Nun wendete sich der Landesausschuss an den Bezirksstrassenausschuss und an die beteiligten Gemeinden mit der Frage, ob sie geneigt seien, die Kosten für diese Brücken zu übernehmen. Die Kosten für die Brücken an der Landesstrasse, respective Bezirksstrasse, betragen 3000 fl. und für Gemeindewege etwas über 3000 fl.

Es ist wohl begreiflich, dass sich diese armen Gemeinden gegen die ihnen gestellte Zumuthung wehrten, da sie nicht wußten, wie sie, nachdem sie gar keine Verschulden träge, dazu kämen, infolge Versehens des Landesingenieurs jetzt eine so hohe Summe beizutragen, zumal sie ja ohnedies zur Regulierung der Neuring herangezogen werden. Sie verhielten sich also vollkommen ablehnend. Nun erklärte aber die Regierung abermals, dass vor Sicherstellung dieser Communicationen mit den Regulierungsarbeiten nicht begonnen werden dürfe. Darauf wendete sich der Landesausschuss neuerdings an die betreffenden Gemeinden, setzte ihnen auseinander, dass durch diese ablehnende Haltung der Gemeinden die Sache nur neuerdings hinausgezogen werde und dass schließlich mehr oder weniger sie ja doch verpflichtet seien, für die Verbindung der Communicationen durch Brücken zu sorgen.

Die Gemeinden gaben diesen Vorstellungen Raum, da die ganze Bevölkerung dringend wünscht, dass die Regulierung der Neuring zustande komme, und sämtliche drei Gemeinden erklärten daher, nicht weiter hinderlich sein zu wollen, sondern den Bau der Gemeindebrücken in die eigene Regie zu übernehmen. Sie thaten dies jedoch nur unter der Voraussetzung, dass auch der Landtag ihnen eine möglichst hohe Unterstützung gewähren werde, indem sie von der Anschauung ausgingen, dass sie eigentlich gesetzlich gar nicht gezwungen werden können, und dass die moralische Nothwendigkeit vorhanden sei, dass ihnen die 80 %, welche für den Bau der Brücken seitens des Staates und des Landes höchst wahrscheinlich erflossen wären, durch den Beschluss des hohen Hauses ersetzt werden. Ich glaube schon, und dieser meiner Anschauung hat sich auch der Verwaltungsausschuss angeschlossen, dass es nur recht und billig ist, wenn man den petitionierenden Gemeinden eine hohe Unterstützung gewährt.

Der Landesausschuss hat, um zu sehen, wie groß eigentlich die Kosten dieser Brücken sein dürften, indem er mit vollkommener Berechtigung den seinerzeitigen Voranschlägen des Ingenieurs Grasty Zweifel entgegensetzte, den Landesingenieur Mademichel vor einem Monate entsendet, damit er an Ort und Stelle Erhebungen pflege, sich mit

den Gemeindevorstellungen in Contact setze, sich über den Preis des Holzes, sowie über die anderen Verhältnisse erkundige, und auf Grund der erhaltenen Informationen einen genauen Voranschlag verfasse. Dieser liegt nun vor, und darnach betragen die Kosten für den Bau einer Brücke in der Gemeinde Neudegg 600 fl., in St. Ruprecht ebensoviel, und in der Gemeinde Terfische um 40 fl. mehr, weil daselbst die Brücke etwas länger ausgeführt werden muss. Dazu kommen noch zwei Stege, und zwar einer in der Gemeinde St. Ruprecht, welcher auf 120 fl., und einer in Terfische, welcher auf 140 fl. veranschlagt wird.

Aus allen diesen Gründen habe ich die Ehre im Namen des Verwaltungsausschusses folgenden Antrag zu stellen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Für den Bau der Gemeinde-Brücken und Stege über die regulierte Neuring wird der Gemeinde Neudegg eine Subvention von 400 fl., der Gemeinde St. Ruprecht eine Subvention von 500 fl. und der Gemeinde Terfische eine solche von 550 fl. bewilligt

Diese Subventionen gelangen unmittelbar nach Collaudierung der nach dem vorliegenden Plane und Kostenvoranschläge ausgeführten Bauten zur Auszahlung.“

Deželni glavar:

Gospod poslanec Košak ima besedo.

Poslanec Košak:

Visoki zbor! Kot poslanec ondotnih krajev štemjem si v dolžnost, toplo podpirati prošnjo občin Mirna, Šent-Rupert in Tržišče za zgradbo nekaterih mostov čez novouravnano Mirno. Potreba je v prošnji utemeljena in častiti gospod poročevalec je vso stvar tudi natanko pojasnil in torej samo prosim visoko zbornico, da dovoli omenjeno podporo, da se že enkrat potok uravna in ustavijo preplavljenja.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Protivil se bom predlogu častitega gospoda poročevalca; nikar pa naj se ne misli, da to, ker bi morda dotičnim občinam, ki so v predlogu imenovane, ne privoščil podpore; marveč protivim se predlogu jedino le iz formalnih ozirov.

Doslej je bila v tej visoki zbornici navada, da so se vse prošnje gledé podpor in prispevkov izročale finančnemu odseku. Ne vem, kako se je zgodilo, da se je ta prošnja odkazala upravnemu odseku; — zdi se mi pa, da po pomoti prezidija in pa — seveda tudi deželnega zbora, ki tega opazil ni.

Da se sedaj oglašam proti predlogu upravnega odseka, ki hoče dovoliti gotovo svoto podpore, zgodi se zato, ker moramo jedenkrat konec storiti temu nepravilnemu postopanju, kajti to je že tretji predlog, s katerim stopa upravni odsek v letošnjem zasedanju pred nas, in s katerim se hoče dovoliti precejšna podpora. V takem slučaju je poročevalcu deželnega proračuna jako težko slediti vsemu denarnemu gospodarjenju, kakor se izpreminja v teku zasedanja deželnega zbora. Po drugi strani pa po mojem mnenju upravni odsek tudi sploh nikakor kompetenten ni, da bi predlagal deželnemu zboru, naj bi se kar tako meni nič tebi nič dovoljevale podpore.

Iz tega zgolj formalnega vzroka stavim drug predlog in prosim, da bi se mu akomodoval častiti gospod poročevalec, kateremu zagotavljam, da bo finančni odsek stvar vsekako upošteval. Predlagam namreč:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja župansteven občin Tržišče, Št. Rupert in Mirna za podporo za zgradbo občinskih mostov čez novouravnano Mirno odstopi naj se s predlogom upravnega odseka vred finančnemu odseku v posvetovanje in poročanje“.

Deželni glavarj:

Na opazko gospoda poslanca Hribarja, da se je prošnja, ki je v razpravi, izročila upravnemu odseku po pomoti prezidija, omenjam samo to, da se je to zgodilo, ker so se doslej še vse zadeve, ki so se nanašale na uravnavo Mirne, razpravljale v upravnem odseku. Sicer se pa ne morem strinjati z mnenjem gospoda poslanca Hribarja, da bi upravni odsek absolutno ne bil opravičen, predlagati tudi podpor. Jaz imam čast 20 let biti poslanec v deželnem zboru in v vseh teh časih je bilo vedno običajno, da je tudi upravni odsek o prošnjah, ki so bile njemu odkazane, v cestnih in deželno-kulturnih zadevah predlagal podpore. O tem bi torej najprej šele moral deželni zbor principijelno sklepati, in izreči, da se nobena točka, ki je z denarjem v zvezi, ne sme odkazati drugemu, kakor finančnemu odseku, predno bi se moglo reči, da se take stvari ne smejo izročati tudi upravnemu odseku. Ker pa deželni zbor doslej tega ni sklenil, marveč je v predležčem slučaju pritrdil, da se stvar odkaže upravnemu odseku, torej je bilo popolnoma korektno, da se je upravni odsek posvetoval o tej prošnji in stavil svoj predlog.

Poslanec Hribar:

Ne tajim, da se ni semtertja že zgodilo, da je upravni odsek predlagal kako podporo ali kak prispevek, to pa trdim, da so se mu take točke pomotoma izročale in da je treba to odpraviti. Sicer pa, ako so se mu v prejšnjih časih izročale tudi stvari, ki so bile z denarjem v zvezi, godilo se je to takrat, — in na to opozarjam častitega gospoda deželnega

glavarja — ko še nismo za gotove namene imeli naprej določenih kreditov, ki se v nobenem letu prekoračiti ne smejo. Danes pa imamo take naprej določene kredite in jaz opozarjam, da so ti krediti po predlogih deželnega odbora, ki so se nam v posvetovanje izročili, za letos tudi že popolnoma porabljeni. Če bode torej upravni odsek predlagal še nadaljne prispevke in podpore, potem nam vsi sklepi, katere smo storili z namenom, da se deželno gospodarstvo uredi, ne bodo čisto nič pomagali, ker se bodo vedno predlagale večje svote, kakor bi se smele dovoljevati na podlagi dotičnega principijelnega sklepa visokega deželnega zbora.

To je vzrok, da prosim, da se stvar izroči finančnemu odseku in jaz mislim, da se častiti gospod poročevalec tudi čisto lahko pridruži temu nasvetu, ker se finančni odsek gotovo podpora ne bo upiral, pač pa se bo dotična svota lahko pri deželnem gospodarstvu spravila v pravi okvir, ker upravni odsek sam ni nasvetoval, kje naj se znesek postavi v proračun in kje je iskati pokritja.

Berichterstatter Graf Barbo:

Nachdem blos in formaler Beziehung eine Einwendung gegen den Vorschlag des Verwaltungsausschusses erhoben wurde, so habe ich nur in dieser Beziehung zu antworten.

Der Herr Abgeordnete Hribar hat sich dagegen verwahrt, dass dieses Gesuch dem Verwaltungs- und nicht dem Finanzausschusse zugewiesen wurde. Der Herr Landeshauptmann hat schon die Aufklärung gegeben, dass dies in vollkommen legaler Weise geschehen ist, und wurde auch bei der Zuweisung des Gesuches an den Verwaltungsausschuss keine Einwendung gemacht. Es scheint daher der vom Herrn Abgeordneten Hribar erhobene Einwand jetzt etwas zu spät zu kommen. Ich erinnere auch daran, dass vielfach andere Gesuche, namentlich in Bezug auf Straßen, wo es sich ebenfalls um namhafte Beträge handelte, ferner die Gesuche der Milchgenossenschaften in Roschana und Adelsberg, sowie der Filiale von Senofetsch, lauter Gesuche, bei denen es sich um Subventionen handelte, dem Verwaltungsausschusse zugewiesen wurden, namentlich aber auch alle Angelegenheiten, welche mit der Neuringregulierung zusammenhängen.

Ich begreife, dass Herr Hribar von seinem Standpunkte als Referent des Landesvoranschlages es unangenehm empfindet, wenn ihm in seine Rechnungen immer wieder etwas neues hineingebracht wird, so dass er bis zum Schlusse sich kein klares Bild machen kann. Ich glaube aber, er wäre beruhiget gewesen, wenn er den Schluss meines Antrages aufmerksam gehört und auch in der Sache etwas mehr informiert wäre; denn der Schluss meines Antrages lautet:

(bere: — liest:)

„Diese Subventionen gelangen unmittelbar nach Collaudierung der nach dem vorliegenden Plane und Kostenvoranschlage ausgeführten Bauten zur Auszahlung.“

Die Neuring ist noch lange nicht reguliert, und ich wäre sehr froh, wenn ich in dieser Hinsicht die Bedenken

des Herrn Abgeordneten Hribar theilen könnte, dass die in Aussicht genommene Summe schon heuer in den Kosten-voranschlag einzusetzen wäre. Ich kann ihm aber die Be-ruhigung geben, dass dies leider noch einige Jahre nicht der Fall sein wird, indem erst, wenn die Muring reguliert, die Brücken gebaut und diese collandiert sein werden, die Auszahlung erfolgen kann. Der Voranschlag von heuer wird also gar nicht tangiert werden, da es sich um Beträge handelt, die erst in einem der zukünftigen Jahre zur Aus-zahlung gelangen werden, und dann wird man sie auch leicht in einen Fond hineinbringen

Deželni glavar:

Preidimo na glasovanje, in sicer prosim najprej glasovati o predlogu gospoda poslanca župana Hri-barja, ki predlaga, da se izroči ta zadeva finančnemu odseku.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel.

Sedaj prosim glasovati o nasvetu upravnega odseka.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je dnevni red rešen.

K besedi se je oglasil gospod poslanec cesarski svetnik Murnik.

Poslanec ces svetnik Murnik:

Prosim besede!

Bližamo se koncu zasedanja, kakor se od več strani trdi in gospod poročevalec o deželnem za-kladu želi jako nujno in tudi popolnoma opravičeno, da bi se mu že enkrat podali zadnji podatki, na podlagi katerih bo še le mogel končno sestaviti proračun deželnega zaklada oziroma nasvetovati one predloge, kako se bo bode pokrila svota, ki bo primanjala. Ker so prošnje, ki dohajajo visokemu deželnemu zboru, večinoma take, da naše finance vsekako obtežujejo, zato je po mojem mnenji in po mnenji več častitih gospodov poslancev čas, da se že enkrat neha s sprejemanjem oziroma z reševanjem takih prošenj v deželnem zboru in z ozirom na to nasvetujem: naj se daljne peticije izročé deželnemu odboru v primerno rešitev.

Abgeordneter Graf Barbo:

Ich beantrage, die Petitionen nicht dem Landesaus-schusse zuzurückweisen, sonst könnten wir gleich in der ersten

Sitzung sagen: Alle Gesuche um Subventionen hat der Landesauschuss zu erledigen. Ich finde, dass sich der Landtag dadurch eines Rechtes begibt, bin aber auch der Ansicht, dass es nicht angeht, bis zum Schlusse der Session immer wieder neue Gesuche um Subventionen einzubringen, und dadurch die Fertigstellung des Voranschlages unmöglich zu machen. Andererseits wäre es gut, die Bevölkerung aufzu-klären, dass sie nicht im letzten Momente noch mit Gesuchen kommt, und ich beantrage daher, solche Gesuche überhaupt jetzt nicht mehr anzunehmen, sondern abzuweisen oder für die nächste Session aufzubewahren; keineswegs aber ist dem Landesauschusse das Pouvoir einzuräumen, Gesuche nach eigenem Ermessen zu erledigen. (Ugovarjanje. — Widerspruch.)

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Častiti gospod predgovornik se je izrazil proti temu, da bi se prošnje, ki bi se vložile na visoki deželni zbor recimo v prihodnji ali v eni prihodnjih sej, kar se bo najbrž zgodilo, ker je naša dežela v tej stroki jako plodovita, izročile deželnemu odboru v rešitev.

Zagotavljam pa gospoda predgovornika, da se bo deželni odbor v vsako tako prošnjo baval ravno tako temeljito, kakor bi se bavila finančni oziroma upravni odsek in če mu bo potem mogoče, to ali ono prošnjo na podlagi proračuna rešiti, storil bo to ter opravičil svoje postopanje v letnem poročilu v prihodnjem zasedanju visokega zbora.

Opozarjal bi gospoda predgovornika pa tudi na to, da prihajajo na deželni zbor večinoma take prošnje, ki se morajo itak deželnemu odboru izro-čati v rešitev.

Tako se je v letošnjem zasedanju in tako se je v prejšnjih zasedanjih izročilo deželnemu odboru jako jako mnogo prošenj, ker niso bile zadosti utemeljene in jih torej finančni in upravni odsek nista mogla meritorno rešiti.

Na drugi strani prihajajo visokemu zboru tudi take prošnje, gledé katerih so potrebne še kake po-izvedbe in tudi te se po navadi izročajo deželnemu odboru, da dožene potrebne poizvedbe in potem prošnje primerno reši.

Mislim, da je častiti gospod predgovornik lahko popolnoma zadovoljen s tem pojasnilom, ker se ni-komur ne more zgoditi kaka krivica, ako se prošnje izročé deželnemu odboru.

Torej toplo priporočam svoj nasvet visoki zbornici v sprejem, tembolj ker se je enaki predlog že dolgo vrsto let v vsakem zasedanju stavil in vselej sprejel brez vsakega ugovora.

Abgeordneter Graf Barbo:

Nach diesen Ausführungen ziehe ich meinen Antrag zurück und erkläre mich mit den Ausführungen des Herrn Abgeordneten Murnik einverstanden.

(Odobranje. — Beifall.)

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati o nasvetu gospoda poslanca ces. svetnika Murnika, da se odslej visokemu deželnemu zboru dohajajoče prošnje izročajo deželnemu odboru.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in torej se bodo odslej naprej peticije izročale deželnemu odboru.

Ena prošnja mi je bila danes med sejo izročena to je namreč:

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani prosi 10.000 gld. brezobrestnega posojila, oziroma kredita v svrhu preskrbljevanja gospodarskih potrebščin. Gledé te prošnje bi predlagal, da se izroči finančnemu odseku.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež in tovariši so mi izročili sledečo interpelacijo, katero prosim, da prečita gospod zapisnikar.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — liest:)

„V lanski seji visokega deželnega zbora z dné 6. marca 1897. se je gledé zgradbe novega deželnega dvorca sklenilo:

„Deželnemu odboru se naroča, da dá k načrtom katere je napravil deželni inženir g. V. Hrasky za novo zgradbo deželnega dvorca, nemudoma izdelati natančen stavben popis in stavbne pogoje, da potem dovršeno - izgotovljene operate predloži ekspertizi nepristranskih strokovnjakov, katero ima sklicati deželni odbor v to svrhu, da ona, zaslišavši izdelovatelja načrtov, presodi, ali se ujemajo operati v tehničnem, estetičnem, zdravstvenem in ekonomičnem oziru z določenim programom in z najvišjim zneskom troškov, katerega je sklenil visoki deželni zbor, in ako ne bo v teh ozirih nobenih pomislekov, ali ako se eventualni pomisleki lahko odpravijo s tem, da se načrti primerno popravijo, se naroča deželnemu odboru, da novo zgradbo zajedno z opravo deželnega dvorca potom ponudbe razpiše in samo tedaj odda, kadar je po došlih ponudbah popolnoma zagotovljeno, da se bo celi projekt z opravo vred, kakoršna je določena v programu, dal izvršiti za najvišji znesek 370.000 gld., določeni v sklepu visokega deželnega zbora.

Ako bi nastali v kakoršnem obziru koli znatni pomisleki gledé projektov, posebno ako bi se ne moglo vgotoviti, da se bo izhajalo z dovoljenim zneskom,

se naroča deželnemu odboru, da poroča o tem v prihodnjem zasedanji in stavi primerne predloge.

Istotako se deželnemu odboru naroča, da o izvršitvi predstojajočih naročil poroča v prihodnjem zasedanju v posebnem poročilu.“

Ekspertiza se ni zbrala tekom 1897. leta, ker deželni stavbeni urad ni izdelal to, kar je bilo deželnemu odboru naročeno priskrbeti, namreč natančen stavben popis in stavbne pogoje; — in ker je visoki deželni zbor sklenil, da se morajo dovršeno izgotovljeni operati predložiti ekspertizi.

Zbrala se je pač po novem letu ekspertiza treh strokovnjakov, toda brez da bi bila imela natančen stavbeni popis in stavbene pogoje pred seboj. Pismeno poročilo te ekspertize se je vže pred tremi tedni vložilo pri deželnemu odboru, a bistvena vsebina tega ekspertiznega poročila je negativna z ozirom na vlanski sklep visokega deželnega zbora. Gotovo je toliko, da ni mogoče po predležečih načrtih graditi deželni dvorec brez ogromnega prekoračenja določene svote 370.000 gld., tem manj, ker v načrtih nikakor ni nobenega sledu o namenjeni centralni kurjavi, katera bi stala okolo 20.000 gld. in ker notranja oprava dvorca z deželnozborsko dvorano vred stane brezdvomno 30.000 gld., in končno, ker ni misliti, da bi se moglo oddati zgradbo dvorca brez poprečne natančne določitve stavbenega popisa in stavbenih pogojev.

Gledé na to, da namen vlanskega sklepa visokega deželnega zbora ni bil ta, da bi ostala ta zadeva brez novega posvetovanja v visoki zbornici, ako se izpeljava onega sklepa do novega zasedanja visokega deželnega zbora zakasni, kakor se je to sedaj zgodilo, vprašajo podpisani:

Iz katerih vzrokov ni deželni odbor dosedaj izvršil tretji odstavek sklepa visokega deželnega zbora z dne 6. marca 1897. gledé zgradbe deželnega dvorca.

Dr. Papež. F. Ažman. Schweiger. Pfeifer. A. Kalan.

F. Modic. Košak. Zelen. Dr. Žitnik.“

Deželni glavar:

Deželni odbor bo v eni prihodnjih sej odgovoril na to interpelacijo.

Naznanjam, da bo prihodnja seja deželnega zbora v ponedeljek, dné 21. t. m., ob 10. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom, katerega izvoli gospod tajnik prečitati.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — liest:)

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Deželni glavar:

Čast mi je še, naznaniti, da ima upravni odsek sejo danes popoldne ob 4. uri in finančni odsek jutri v petek ob $\frac{1}{2}$ 3. uri popoldne.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Prosim! Predlagal bi, da bi imel finančni odsek sejo še-le v soboto ob 10. uri dopoldne, ker je jutri seja deželne komisije za Pariško razstavo, katere se bodo udeležili tudi nekateri člani visoke zbornice.

Prosil bi torej gospoda načelnika finančnega odseka, da skliče sejo na soboto ob 10. uri dopoldne.

Poslanec dr. Papež:

Se strinjam!

Deželni glavar:

Torej bo seja finančnega odseka v soboto ob 10. uri dopoldne.

Naznanjam dalje še, da ima odsek za volilno reformo sejo jutri ob 5. uri popoldne.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri 30 minut popoldne. — *Schluss der Sitzung um 2 Uhr 30 Minuten Nachmittag*